

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

2013

Michal Dolejš

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Kulturní antropologie Předního východu

Diplomová práce

Sýrie a socioekonomické dopady irácké imigrace

Michal Dolejš

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadan

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Sýrie a socioekonomické dopady irácké imigrace

Michal Dolejš

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Sýrie a socioekonomické dopady irácké imigrace* vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury

Plzeň, duben 2013

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval především Mgr. Ivanu Ramadanovi za vyčerpávající pomoc a cenné rady při psaní této diplomové práce. Velký dík patří také Alžbětě Szomolaiové, která mi přivedla na myšlenku sepsání svých poznatků do ucelené práce, a Muhammadu a Mahmúdu °Ammarovým, s nimiž jsem tyto své poznatky nesčetněkrát konzultoval. V neposlední řadě musím poděkovat také mé ženě Mgr. Martině Dolejšové, mým rodičům a prarodičům za notnou dávku tolerance ve chvílích, kdy jsem byl zcela ponořen do psaní, ale také za psychickou podporu, bez níž by tato práce nemohla nikdy vzniknout.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 UDÁLOSTI VEDOUcí K IRÁCKÉ MIGRACI	6
3 IRÁČTÍ MIGRANTI	11
3. 1 Vnitřně vysídlené osoby	11
3. 2 Iráčtí uprchlíci	12
3. 2. 1 Úmluva o postavení uprchlíků	13
3. 2. 2 Původ iráckých uprchlíků	14
3. 2. 3 Počet iráckých uprchlíků v Sýrii	16
3. 2. 4 Místa pobytu iráckých uprchlíků	18
3. 2. 4. 1 Uprchlícké tábory	18
3. 2. 4. 2 Damašek a okolí	20
3. 2. 4. 3 Aleppo	22
3. 2. 4. 4 Homs a Hamá	23
3. 2. 4. 5 Latákíja a Tartús	23
3. 2. 4. 6 Dajr az Zor	23
4 DOPADY IRÁCKÉ MIGRACE NA SYRSKOU POPULACI	25
4. 1 Růst cen	25
4. 2 Zaměstnanost	27
4. 3 Nelegální finanční příjmy	28
4. 4 Školství	34
4. 5 Zdravotnictví	36
4. 6 Bezpečnost	37

5 SNAHY O SNÍŽENÍ DOPADŮ IRÁCKÉ MIGRACE	40
5. 1 Změna syrské imigrační politiky	40
5. 2 Žádost o finanční pomoc	42
5. 3 Absence integrační politiky	44
6 IRÁČTÍ IMIGRANTI V DALŠÍCH ZEMÍCH BLÍZKÉHO REGIONU	45
6. 1 Jordánsko	45
6. 2 Egypt	49
6. 3 Írán	51
6. 4 Libanon	52
6. 5 Turecko	53
6. 6 Státy Perského zálivu	54
7 ARABSKÉ JARO	56
8 ZÁVĚR	62
9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
10 RESUMÉ	76
11 PŘÍLOHY	77

1 ÚVOD

Moderní dějiny zemí blízkovýchodního regionu, které prošly podobným vývojem od období nadvlády Osmanské říše a následně koloniálních mocností, přes získání nezávislosti po druhé světové válce, až po nástup autoritativních forem vlády, lze považovat za navzájem velmi propojené, a to v oblasti politické, ekonomické i kulturní. Příkladem takového propojení může být např. vztah Sýrie a Libanonu mezi lety 1975 a 2005. Dále je možné uvést vznik tzv. Bagdádského paktu v roce 1955 v souvislosti se vzrůstajícími mocenskými ambicemi Egypta, pozdější sjednocení Iráku a Jordánska dne 14. února 1958, jako reakce na vytvoření Sjednocené arabské republiky o dva týdny dříve, nebo státní převrat v Sýrii, provedený dne 8. března 1963, jenž byl inspirován událostmi v Iráku z 8. února téhož roku. Právě poslední dva jmenované státy, tedy Sýrie a Irák, jimž je tato práce věnována, společně sdílejí hranici o délce 596 km a vzájemně se ovlivňují od počátku své moderní historie.¹ Události, jež se odehrají v jedné zemi, se většinou promítnou do života té druhé a naopak.

Na počátku 21. století dochází vlivem zkracování vzdáleností, v důsledku zkvalitnění dopravní infrastruktury, sdělovacích a komunikačních prostředků, k vzájemnému ovlivňování stále častěji. V této diplomové práci bych se chtěl zabývat jedním z příkladů tohoto fenoménu, a to událostmi, které následovaly po obsazení Iráku koaličními vojsky USA, Velké Británie, Austrálie a Polska v roce 2003, tedy masovou migrací Iráčanů do okolních zemí, zejména Sýrie. Právě v této blízkovýchodní zemi, více než v kterékoliv jiné, potýkající se s příchodem iráckých uprchlíků, je pak možné pozorovat doprovodné jevy této migrace, mezi něž patří např. ekonomické dopady na hostitelskou společnost nebo zvyšující se míra kriminality a prostituce, a s tím i související problémy. V těchto převážně negativních doprovodných jevech je pak možné spatřovat jeden z možných původců postupně vzrůstající nespokojenosti syrské veřejnosti, která se naplno projevila v roce 2011 tzv. arabským jarem.

V průběhu svých studijních cest po Blízkém východě, zejména pak Sýrii v letech 2008 a 2010-2011, jsem měl možnost několikrát diskutovat o těchto

¹ BAHBOUH, Ch., 2005, s. 155.

skutečnostech s místními lidmi z Damašku a blízkého okolí, kteří mne upozornili na některá fakta, týkající se irácké imigrace, např. na zvyšování cen nemovitostí v Damašku, mnohdy o více než třetinu ceny. Rovněž jsem se ale také setkal s množstvím názorů iráckých přistěhovalců, kteří se byli ochotni podělit o všední starosti z nového domova. Tyto nabyté poznatky jsem se pak rozhodl zužitkovat v práci, jež by obsáhla všechny aspekty irácké přítomnosti v Sýrii na počátku 21. století.

Tato diplomová práce si klade za cíl podat čtenáři ucelenou analýzu fenoménu irácké imigrace na území Sýrie a seznámit ho s jejími výsledky, zejména vlivem irácké přítomnosti na socioekonomickou situaci v Sýrii. Pro větší přehlednost je práce rozdělena na šest hlavních částí, přičemž první tvoří chronologie irácké migrace od zahájení invaze do Iráku v březnu 2003, přes bombový útok na mešitu al-Askarí ve městě Sámarra v únoru 2006 a následný chaos, až do roku 2007, kdy začalo migrační proudění do sousedních zemí pomalu slábnout. Tímto obdobím se zabýval např. britský vojenský historik John Keegan ve své knize *Válka v Iráku*, kde se zaměřil zejména na události z roku 2003, nebo Tomáš Raděj ve své dizertační práci *Irácké povstání v letech 2003-2009*. Český čtenář se nadále může seznámit s publikacemi Martiny Ponížilové *Irák: Stručná historie států* nebo Michaeli Ježové a Heleny Burgrové *Současný Blízký východ: Politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*, kde je také událostem z let 2003-2007 věnována pozornost.

Druhá část se zabývá iráckými migranty, konkrétně jejich konfesním rozdělením a počtem, oblastmi jejich pobytu na území Sýrie a mezinárodní úmluvou z roku 1951 o postavení uprchlíků. Těmto záležitostem se věnují publikace Kelly O'Donnell a Kathleen Newland *The Iraqi Refugee Crisis: The Need for Action* a Ashrafa al-Khalidiho, Sophie Hoffmann a Victora Tannera *Iraqi Refugees in the Syrian Arab Republic: A Field-Based Snapshot*, nebo *Iraq Index*, který je měsíčně zveřejňován na internetových stránkách organizace The Brookings Institutions. Další informace tohoto charakteru jsou čtenáři běžně dostupné z výročních zpráv a dokumentů mezinárodních organizací UNHCR, Amnesty International, Fund for Peace, atd.

Třetí část této práce, která je dále rozdělena na podkapitoly týkající se finančních dopadů a zaměstnanosti, kriminality, školství a zdravotnictví, se věnuje již samotným dopadům irácké přítomnosti v Sýrii. Hlavním zdrojem informací této části práce jsou výsledky již zmíněného výzkumu, prováděného v Sýrii, zejména v Damašku a okolí, v letech 2008 a 2010-2011. Je však nezbytné zmínit, že informace získané během rozhovorů s místními respondenty nemusí vždy plně odpovídat skutečnosti a měli by být čtenářem považovány za subjektivní pohled, jenž má nastínit jejich vnímání irácké migrace. Jedním z častých jevů, se kterým jsem se během rozhovorů setkal, bylo např. nadhodnocování počtu iráckých uprchlíků nebo jejich finančních možností. Z tohoto důvodu jsou zde vedle těchto údajů také informace z výročních zpráv a dokumentů UNHCR, syrského státního statistického úřadu a dalších institucí, které mají upřesnit informační odchylky. Ve čtvrté části jsou pak popsány snahy syrských představitelů o snížení uvedených dopadů.

Pátá část této práce se v jednotlivých podkapitolách věnuje dopadům přítomnosti iráckých uprchlíků v ostatních zemích blízkovýchodního regionu a nabízí tak porovnání se situací v Sýrii. Jmenovitě se jedná o Jordánsko, Egypt, Írán, Libanon, Turecko a vybrané státy Perského zálivu, konkrétně Kuvajt, Katar a Spojené arabské emiráty. U podkapitol týkajících se Jordánska a Libanonu, je tak jako v případě Sýrie čerpáno z informací, které se mi podařilo sesbírat během svého pobytu v těchto zemích v letech 2008 a 2010, ale také ze studií, týkajících se této problematiky, např. *Iraqis in Jordan since 2003: What Socio-Political Stakes?* nebo *Iraqi refugees in Lebanon: continuous lack of protection*. V podkapitole týkající se dopadů přítomnosti iráckých uprchlíků v Egyptě je využito např. studie *Iraqis in Egypt. A Statistical Survey in 2008*. V případě dalších podkapitol zabývajících se situací v Íránu, Turecku a státech Perského zálivu je využito dokumentů UNHCR, neboť odborné studie týkající se dané problematiky v těchto zemích nejsou doposud hlouběji zpracované.

V závěrečné části je věnován prostor událostem arabského jara v Sýrii jako jednoho z možných důsledků negativního vlivu irácké přítomnosti. Zcela úmyslně zde uvádím „jednoho z možných“, neboť při spuštění nepokojů v Sýrii hrála roli celá řada aspektů. Jedním z nich byla např. rychle rostoucí cena

nájmů, na kterou, jak si ve třetí části ukážeme, měla zásadní vliv právě irácká přítomnost. Vzhledem k probíhajícím bojům v Sýrii a chaotickým zprávám, které z této země přicházejí, ale doposud neexistuje odborná studie, pojednávající o všech příčinách stávající situace. Ani cílem této části není zmapování všech příčin, jako spíše poukázání na irácký vliv a postoj iráckých uprchlíků k vzniklé situaci. Pramennou základnu závěrečné části této práce tvoří dokumenty mezinárodních organizací, působících v Sýrii a Iráku během arabského jara, a zprávy, zveřejněné na internetových stránkách českých i zahraničních mediálních společností.

Práce se věnuje také činnosti mezinárodních organizací působících na území Sýrie, jejichž význam je v souvislosti s tématem nepřehlédnutelný. Jako první uvádím nejvýznamnější organizaci, kterou je UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees*, neboli *Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky*). Tato organizace, v jejímž čele stojí António Manuel de Oliveira Guterres, vznikla v roce 1950 na základě ustanovení Valného shromáždění OSN jako mezinárodní koordinátor pomoci uprchlíkům.² Podle Úmluvy o postavení uprchlíků (*1951 Convention Relating to the Status of Refugees*), jež bude ve třetí kapitole této práce podrobněji rozebrána, „UNHCR má za úkol dohlížet na mezinárodní úmluvy zajišťující ochranu uprchlíků“.³ Druhou často zmiňovanou organizací je WFP (*World Food Program*, neboli *Světový potravinový program*), zabývající se potravinovou pomocí. Jedná se o největší humanitární organizaci, založenou v roce 1961, která v současnosti sdružuje přibližně 15 tis. dobrovolníků.⁴ K organizacím, jež se angažují v poskytování pomoci iráckým uprchlíkům, můžeme také přiřadit např. IMC (*International Medical Corps*) nebo PU (*Première Urgence*).

Názvy organizací a textových dokumentů jsou uváděny v českém znění spolu s oficiálním názvem v závorce. U zkratk jsou v závorce uváděny oficiální názvy a jejich české ekvivalenty. U arabských termínů užívám transkripci podle

² Více informací o činnosti UNHCR na <http://www.unhcr.org>.

³ Citováno z: UNHCR. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees* [online]. Ženeva, 2010, s. 13 [cit. 1.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>.

⁴ Více informací o činnosti WFP na <http://www.wfp.org>.

prof. Luboše Kropáčka, která je uvedena v knize *Duchovní cesty islámu* v kapitole Poznámka k přepisu arabských slov.⁵ U geografických názvů mající českou variantu jsem se rozhodl od přepisu upustit a použít počestěný název (např. Damašek namísto arabského *Dimašq*). V práci jsou také uváděny dvě měnové jednotky podle zdrojů, z nichž bylo při psaní vycházeno, a to americké dolary (USD) a syrské liry (SYP), jejichž kurz se v první dekádě 21. stol. pohyboval mezi 50 a 60 USD za 1 SYP.

⁵ KROPÁČEK, L., 2006., s. 275.

2 UDÁLOSTI VEDOUcí K IRÁCKÉ MIGRACI

Ve čtvrtek 20. března 2003 v 05:34 bagdáského času byla zahájena vojenská operace Irácká svoboda (*Iraqi Freedom*), jejímž deklarovaným cílem mělo být svržení autoritativního režimu Saddáma Husajna a zajištění iráckých zařízení na výrobu zbraní hromadného ničení. Stalo se tak hodinu a třicet čtyři minut po vypršení ultimáta, vyhlášeného prezidentem Georgem W. Bushem, v němž vznesl požadavek na Husajnův odchod do exilu.⁶ Po prvotním leteckém útoku na vládní budovy a vojenské objekty v Bagdádu, vstoupily koaliční síly USA, Velké Británie, Austrálie a Polska⁷ o celkové síle 150 tisíc vojáků, pod vedením generála Tommyho Frankse, na irácké území.⁸ Jejich postup do vnitrozemí byl velice rychlý, a tak již počátkem dubna 2003 získaly tyto jednotky strategicky významné bagdáské mezinárodní letiště, čímž se dostaly do blízkosti hlavního města. To dobyly po čtyřdenním boji, dne 9. dubna 2003.⁹ O pět dní později pak byla dobyta i poslední bašta režimu, město Tikrít, nedaleko kterého se nachází vesnice al-^cAwdža, rodiště svrženého Saddáma Husajna.¹⁰

Příčinami takto rychlého zhroucení irácké obrany a získání kontroly nad klíčovými body země byly podle britského vojenského historika Johna Keegana hromadné dezerce příslušníků pravidelné irácké armády a zastaralá vojenská technika.¹¹ Je zde však zapotřebí mluvit velice opatrně o jakékoliv kontrole

⁶ BBC News. *War on Iraq begins* [online]. 2003 [cit. 2.5.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2866109.stm.

⁷ „Španělsko poskytlo polní nemocnici, stejně tak i Česká republika, jež do Iráku vyslala jednotky radiační, chemické a biologické ochrany; obě země však odmítly účast v bojových akcích. A zbytek států, o nichž Bush mluvil (40 států světa), vyslovilo jen politickou či morální podporu.“ PONÍŽILOVÁ, M., 2011, s. 111.

⁸ BBC News. *US strikes target Saddam* [online]. 2003 [cit. 2.5.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2867593.stm.

⁹ KEEGAN, J., 2006, s. 157-165.

¹⁰ GlobalSecurity.org. *Operation Iraqi Freedom - April 14* [online]. 2011 [cit. 2.5.2012]. Dostupné z: http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom_d26.htm.

¹¹ Jedním z příkladů zastaralé vojenské techniky mohou být např. irácké tanky sovětské výroby T-54, T-55 a T-72, které se nemohli rovnat moderním tankům Challenger 2 a M1A1 Abrams. Více o příčinách: KEEGAN, J., 2006, s. 108-110.

iráckého území, neboť kromě rozkladu irácké armády přestaly de facto existovat také bezpečnostní složky. Samotné koaliční jednotky pak nebyly s to zajistit pořádek, a to ani poté, co ve čtvrtek 1. května 2003 oznámil George W. Bush na palubě letadlové lodi Abraham Lincoln ukončení hlavních bojových operací.¹² Výsledkem nastalého chaosu bylo vykradení sedmnácti ministerstev, několika bank a muzeí (dokonce i Národního muzea v Bagdádu), ale také vojenských skladů.¹³

Největší bezpečnostní problém v Iráku však představovaly stupňující se útoky na příslušníky koaličních vojsk a na osoby, které podporovaly jejich setrvání v zemi. Jednalo se především o sebevražedné atentáty na veřejných prostranstvích a raketové útoky či nástražná výbušná zařízení proti konvojem koaličních vojsk, a to zejména v oblasti tzv. sunnitského trojúhelníku.¹⁴ Podle dokumentu Národní strategie pro vítězství v Iráku (*National Strategy for Victory in Iraq*) měly tyto útoky na svědomí příznivci svrženého režimu, kteří doufali v jeho obnovu, a fanatičtí bojovníci proti hegemonii Západu (např. teroristická organizace Ansár al-Islám, jejíž členové do Iráku pronikali z okolních zemí).¹⁵ Kromě sunnitské části populace, která byla během režimu Saddáma Husajna protěžována na úkor ostatních, a její odpor ke koaličním silám byl tak snadno pochopitelný, také někteří šíité, zejména Mahdího armáda Muqtadá as-Sadra operující především v Nadžafu a na předměstí Bagdádu, tzv. *Madínat as-Sadr* (v západních médiích označováno jako Sadr City), vystoupili proti přítomnosti „nevěřících“ v Iráku.¹⁶

V této nestabilní situaci se pak následující postup Úřadu pro rekonstrukci a humanitární pomoc (*Office of Reconstruction and Humanitarian Assistance*), v červnu 2003 transformovaného do Prozatímní koaliční správy (*Coalition Provisional Authority*), pod vedením Paula Bremera jeví jako strategicky

¹² BOUCHAL, M., 2006, s. 9.

¹³ KEEGAN, J., 2006, s. 167-168; PONÍŽILOVÁ, M., 2011, s. 112.

¹⁴ V této oblasti mezi městy Bagdád, Tikrít a Ramádí proběhlo přibližně 85 % všech útoků. HLAVÁČEK, P., 2007, s. 133.

¹⁵ BUSH, George W. *National Strategy for Victory in Iraq* [online]. 2005 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/national/ns-victory-iraq_051130-pt1.htm.

¹⁶ PONÍŽILOVÁ, M., 2011, s. 117-118.

nesprávný. Tím bylo v rámci debaasifikace oficiální rozpuštění irácké armády a policejních sborů dne 23. května 2003.¹⁷ Tímto dnem přišlo o zaměstnání a zdroj finančních příjmů, od řadových vojáků až po důstojníky, několik set tisíc příslušníků ozbrojených složek, kteří se přidali k řadě obyvatel, nespokojených s přítomností koaličních vojsk a jejich spravováním země. Mnoho příslušníků těchto početných, povětšinou i nadále ozbrojených skupin se vlivem své tíživé situace přidalo ke guerillovému boji proti cizím vojskům a subjektům podporujícím jejich přítomnost v Iráku.¹⁸

V průběhu let 2004 a 2005 se vzrůstajícím počtem útoků stoupal i počet obětí, a to jak na straně koaličních vojsk a nově vytvářených ozbrojených složek, tak na straně iráckých civilistů. Časté byly únosy za účelem výkupného, prováděné zejména šíitskými ozbrojenci, a následné mučení, které nezřídka končilo vraždou unesených osob. Jejich četnost se neustále zvyšovala. Pro představu na tomto místě uvádím statistiku únosů v Bagdádu podle *Iraq Index* zveřejněnou dne 21. prosince 2007: V lednu 2004 se jednalo v průměru o dva únosy denně, v prosinci téhož roku to bylo již 10 únosů denně a koncem roku 2005 se průměrný počet únosů vyhoupl přes 30 za den.¹⁹ Požadované výkupné se většinou pohybovalo okolo 30.000 USD, což pro většinu Iráčanů, jejichž roční příjem činil přibližně 1000 USD, nebylo dosažitelné.²⁰ Stále častěji docházelo k násilnostem mezi sunnitskou a šíitskou složkou irácké populace. Útoky se však nevyhýbaly ani členům ostatních náboženských obcí.²¹ To ve čtenáři může vyvolat zcela mylný dojem o náboženské povaze násilností. Primárně to však byl způsob, jakým se tyto obce stavěly k působení koaličních jednotek v Iráku. Náboženský charakter tyto násilnosti dostaly až po roce 2006.

¹⁷ BOUCHAL, M., 2006, s. 9.

¹⁸ KEPEL, G., 2006, s. 196.

¹⁹ O'HANLON, M. E., CAMPBELL, J. H., 2007, s. 21.

²⁰ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 7.

²¹ Zejména křesťané žijící v Bagdádu se ve druhé polovině roku 2004 stali terčem mnoha útoků ze strany sunnitských ozbrojených skupin. Podobně na tom byli křesťané a sabejci, žijící v jižním Iráku, kde byli přepadáni šíitskými útočníky. AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 10.

Ve středu 22. února 2006 byl spáchán bombový útok na jedno z nejsvětějších míst šíitského islámu v Iráku, mešitu al-Askarí ve městě Sámarra, ležící severně od Bagdádu.²² Ačkoliv při tomto útoku nebyl nikdo zabit a nejvyšší šíitský duchovní, ajatolláh Alí as-Sístání, vyzval k týdennímu smutku a zdržení se všech projevů násilností, ještě téhož dne byly napadeny sunnitské mešity v Bagdádu, Basře a dalších iráckých městech. Také irácký prezident Džalál Talabání se snažil uklidnit nastalé emoce a v televizním vysílání varoval před nebezpečím občanské války.²³ Od tohoto dne však byly vzájemné teroristické útoky, převážně mezi sunnity a šíity, při nichž umírali zejména civilisté, takřka na denním pořádku. Jedním z nich byl např. bombový útok z neděle 17. září 2006, kdy auto naplněné trhavinou explodovalo na trhu v Kirkúku, přičemž zahynulo 23 lidí. Zdaleka největším teroristickým útokem ale byla série explozí ze čtvrtka 23. listopadu 2006 na již zmíněném bagdádkém předměstí Madínat as-Sadr, která si vyžádala 215 obětí na životech.²⁴

V podobném duchu se pak nesl i následující rok 2007, během kterého bylo zabito přes 22 tis. iráckých civilistů. Mezi největší teroristické útoky toho roku patřil např. sebevražedný bombový útok ze soboty 3. února 2007 na trhu Sadríja v Bagdádu, který si vyžádal téměř 140 lidských životů, a bombový útok ze středy 18. dubna 2007 taktéž na trhu Sadríja v Bagdádu, při kterém zahynulo dalších 140 lidí. Nejvíce obětí na životech, více než 500 obětí, si ale vyžádala série sebevražedných bombových útoků z úterý 14. srpna 2007 v jazídských vesnicích Qahatáníja a Adnáníja, ležících v okrese Sindžár v provincii Ninive, nedaleko irácko-syrských hranic.²⁵ Lidé však neumírali pouze při bombových útocích. Často byli přepadáni různými ozbrojenými skupinami přímo ve svých domech či obchodech, kde byli oloupeni a v mnoha případech i následně zastřeleni.²⁶ Mezi nejohroženější skupiny patřily ženy, které se mnohokrát staly

²² BBC News. *Iraqi blast damaged Shia shrine* [online]. 2006 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4738472.stm.

²³ BBC News. *Iraqi shrine blast sparks protests* [online]. 2006 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4740010.stm.

²⁴ Iraq Body Count. *Incidents* [online]. 2012 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: <http://www.iraqbodycount.org/database/incidents>.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 6.

obětmi sexuálního násilí, a to před zraky svých dětí, či ostatních rodinných příslušníků. Lze tedy konstatovat, že pro mezinárodní koaliční síly „bylo snazší vyhrát válku, než dosáhnout míru v Iráku.“²⁷

²⁷ NYE, J. S., 2009, s. 12.

3 IRÁČTÍ MIGRANTI

Jak je již patrné z předchozího textu, rychlé svržení režimu Saddáma Husajna ještě neznamenalo rychlou stabilizaci země pod dohledem nově vytvořené vlády, spolupracující s koaličními vojsky. To ve svém projevu z ledna 2007 oficiálně přiznal i americký prezident George W. Bush a označil stávající situaci v Iráku za neakceptovatelnou.²⁸ Vojenské tažení koaličních jednotek z první poloviny roku 2003 a následné násilnosti si do poloviny roku 2007 vyžádaly přes 70 tis. civilních obětí²⁹ a přispěly ke druhému místu za Súdánem na Indexu rozpadlých států (*Failed State Index*)³⁰ pro rok 2007.³¹ To podle mělo Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky Antónia Manuela de Oliveiry Guterrese za následek největší migrační vlnu v oblasti Blízkého východu od roku 1948.³² Až do konce roku 2006 ale zůstala problematika irácké migrace v pozadí zájmu většiny zahraničních médií, které svoji pozornost soustředily zejména na boj koaličních jednotek proti povstalcům a na sektářské násilí.³³ Problematika dopadů této migrace na hostitelské státy je však přehlížena dodnes.

3. 1 Vnitřně vysídlené osoby

Od počátku války do září 2007, tedy v období nejsilnějšího migračního proudění, opustilo podle odhadu UNHCR své domovy přibližně 4,5 mil. Iráčanů, a to zejména z oblasti již zmíněného sunnitského trojúhelníku. Větší část těchto Iráčanů, přibližně 2,3 mil., je uváděna v dokumentech UNHCR pod označením

²⁸ The White House. *President's Address to the Nation* [online]. 2007 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/01/20070110-7.html>.

²⁹ Iraqi Body Count. *Iraqi deaths from violence 2003-2011* [online]. 2012 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: <http://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2011/>.

³⁰ Tento index, jenž je každoročně publikován na internetových stránkách nevládní organizace *Fund for Peace* a v časopisu *Foreign Policy*, uvádí míru náchylnosti k rozpadu posuzovaných států. Navzdory svému názvu však nezahrnuje jen rozpadlé či rozpadající se státy, označované termíny *Alert* a *Warning*, ale také státy silné a stabilní, označované *Monitoring* a *Sustainable*. Více informací o Indexu rozpadlých států, viz. www.fundforpeace.org.

³¹ The Fund for Peace. *The Failed States Index 2007* [online]. 2007 [cit. 5.6.2012]. Dostupné z: www.fundforpeace.org/global/?q=fsi-grid2007.

³² O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 3.

³³ HARDING, S., LIBAL, K., 2012, s. 95.

vnitřně vysídlené osoby (*Internally Displaced Persons*, neboli *IDP*), tedy osoby nebo skupiny osob, které v důsledku válečných konfliktů, porušování lidských práv či přírodních katastrof opustily své domovy, avšak nepřekročily hranice státu.³⁴ Tyto osoby z hlediska mezinárodních úmluv nemohou být označovány za uprchlíky.³⁵ Více než 800 tis. těchto vnitřně vysídlených osob, převážně šíitských muslimů, uprchlo do severních provincií Iráku, zejména do provincií Sulajmáníja (333 tis. lidí) a Arbíl (224 tis. lidí), které byly všeobecně považovány za nejbezpečnější. Mezi další provincie, kam směřovaly uprchlické vlny, patřily např. provincie Karbalá (165 tis. lidí), Majsán (142 tis. lidí) a Basra (120 tis. lidí).³⁶

3. 2 Iráčtí uprchlíci

Zbývající 2,2 mil. Iráčanů z celkového počtu 4,5 mil. osob, které opustily svoje domovy, odešly do okolních arabských zemí. Největším příjemcem těchto uprchlíků se stala Sýrie, kam podle odhadů UNHCR odešlo 1,2 až 1,4 mil. lidí, především z Bagdádu.³⁷ Důvod pro migrační proudění do této země lze spatřovat nejen v geografické a jazykové blízkosti, ale také v nižších životních nákladech oproti okolním zemím a příznivých podmínkách pro vstup do země, jakými byly např. bezvízový styk či povolení vstupu celým rodinám.³⁸ Mezi hostitelské země dále patřilo Jordánsko (450 až 750 tis. lidí),³⁹ Egypt (17 až 150 tis. lidí),⁴⁰ Libanon (až 50 tis. lidí)⁴¹ a státy Perského zálivu (až 200 tis. lidí),⁴² a to hlavně Kuvajt, Katar a Spojené arabské emiráty. Z nearabských zemí blízkovýchodního regionu přijal irácké uprchlíky Írán, kam uteklo 57 tis. lidí (značnou část těchto uprchlíků představovali vojáci, kteří dezertovali v prvních dnech války)

³⁴ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 4.

³⁵ Více informací o postavení vnitřně vysídlených osob, viz. UNHCR. *On the Run in Their Own Land* [online]. [cit. 19.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c146.html>.

³⁶ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 4-6.

³⁷ Tamtéž, s. 11.

³⁸ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 1, 20-21.

³⁹ DE BEL-AIR, F., 2009, s. 1.

⁴⁰ FARGUES, P., EL-MASRY, S., SADEK, S., SHABAN, A., 2008, s. 25.

⁴¹ TRAD, S., FRANGIEH, G., 2007, s. 35.

⁴² O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 11.

a Turecko, kde našlo útočiště 10 tis. lidí.⁴³ Kromě Egypta však žádná z výše uvedených arabských zemí dodnes není signatářem Úmluvy o postavení uprchlíků z roku 1951 (*1951 Convention Relating to the Status of Refugees*).⁴⁴ Za odmítavým postojem států k podepsání této úmluvy je možné spatřovat skutečnost, že je snazší vyhostit osobu, která je na území daného státu na základě turistického víza, než osobu, které je tímto státem, resp. signatářem úmluvy, přiznán status uprchlíka.

3. 2. 1 Úmluva o postavení uprchlíků

Tato úmluva, jež vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954, vychází ze článku 14 Všeobecné deklarace lidských práv a zabývá se právy a povinnostmi uprchlíků. Těmi jsou podle této úmluvy osoby, které *„kvůli opodstatněnému strachu z pronásledování z důvodu rasového, náboženského, národnostního, členství v určité sociální skupině nebo politickém uskupení jsou mimo svoji vlast a nemohou nebo vzhledem k těmto obavám nechtějí přijmout ochranu tohoto státu“*.⁴⁵ Celý text, zahrnující 46 článků, je tematicky rozdělen do sedmi kapitol.

V první kapitole, týkající se všeobecných ustanovení, se *„smluvní státy zavazují dodržovat ustanovení této úmluvy vůči uprchlíkům bez diskriminace rasové, náboženské nebo národnostní“*.⁴⁶ Všichni uprchlíci jsou ale podřízeni zákonům a nařízením hostitelské země. Ve druhé kapitole, která se zabývá právním postavením uprchlíků, je těmto osobám garantován svobodný přístup k soudům či sdružovací právo. Třetí kapitola se věnuje výdělečné činnosti, zatímco ve čtvrté jsou rozebrány sociální otázky, a to otázky bydlení, veřejného vzdělání, veřejné podpory, pracovního zákonodárství a sociálního zabezpečení. V páté kapitole, týkající se správních opatření, je uprchlíkům zaručena svoboda

⁴³ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 11.

⁴⁴ Seznam signatářů Úmluvy o postavení uprchlíků, viz. UNHCR. *States Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol* [online]. [cit. 20.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b73b0d63.html>.

⁴⁵ Citováno z: UNHCR. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees* [online]. Ženeva, 2010, s. 14 [cit. 20.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>.

⁴⁶ Citováno z: UNHCR. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees* [online]. Ženeva, 2010, s. 16 [cit. 20.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>.

pohybu na území přijímacího státu. V následujících člancích této kapitoly jsou pak zmiňovány záležitosti, týkající se osobních a cestovních dokladů, daňové předpisy, podmínky převodu jmění, či otázky vyhoštění nebo naopak udělení státní příslušnosti. Poslední dvě kapitoly této úmluvy se pak věnují prováděcím a přechodným ustanovením a závěrečným ustanovením.⁴⁷

3. 2. 2 Původ iráckých uprchlíků

První iráckí uprchlíci, kteří využili znovuotevření hraničních přechodů z roku 2001,⁴⁸ jež syrská strana uzavřela v 90. letech z důvodu masivního přílivu šíitských muslimů a Kurdů,⁴⁹ byli především prominenti a sympatizanti svrženého režimu Saddáma Husajna. Patřil mezi ně např. Husajnův synovec Fátíq al-Madžíd⁵⁰ nebo bývalý důstojník Muhammad Júnis al-Ahmad, jenž se ze svého syrského útočiště snažil organizovat sunnitský guerillový boj.⁵¹ Jednalo se tak převážně o vyšší vrstvy irácké společnosti. Za sympatizanty režimu však byli považováni i Palestinci, jimž byl za vlády Saddáma Husajna poskytnut azyl. Kvůli domnělé loajalitě k bývalému režimu tak byli již po ukončení bojů v květnu 2003 pronásledováni nejrůznějšími skupinami, unášení a mučení např. již zmiňovanou Mahdího armádou Muqtadá as-Sadra.⁵²

Druhá vlna irácké migrace, probíhající v letech 2004 a 2005, byla tvořena sunnitskými muslimy, např. z města Falúdža, ve kterém během jediného roku potlačovala koaliční vojska dvě sunnitská povstání. Právě obyvatelstvo iráckých

⁴⁷ Celý text Úmluvy o postavení uprchlíků, viz. UNHCR. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees* [online]. Ženeva, 2010 [cit. 20.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>.

⁴⁸ LEENDERS, R., 2008, s. 1565.

⁴⁹ Ti prchali z oblastí jižního a severního Iráku do Sýrie před čistkami, jež probíhaly po první válce v zálivu. Více o událostech, viz. KEEGAN, J., 2006, s. 75-78.

⁵⁰ COUGHLIN, Con. *Saddam's nephew finds sanctuary in Syria* [online]. 2003 [cit. 25.7.2012]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/1430463/Saddams-nephew-finds-sanctuary-in-Syria.html>.

⁵¹ BEAUMONT, Peter. *Saddam aide in exile heads list of most wanted rebels* [online]. The Observer, 2004 [cit. 25.7.2012]. Dostupné z: www.guardian.co.uk/world/2004/oct/17/iraq.

⁵² Amnesty International. *Al-Tanf camp: Trauma continues for Palestinians fleeing Iraq* [online]. 2008 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://amnesty.org/en/library/info/MDE14/012/2008/en>.

měst představovalo největší podíl na migraci, neboť nejprudší boje mezi koaličními vojsky a povstalci probíhaly hlavně ve městech, a to především v Bagdádu, Ramádí, Tikrítu, nebo ve výše zmíněné Falúdži. Navíc ve velkých městech, jakými jsou právě Bagdád, Mosul a Basra, vedle sebe existovaly různé náboženské obce, což ozbrojencům hlásícím se k jedné konfesi poskytovalo četné příležitosti k útokům na příslušníky jiných náboženských skupin.⁵³ Tyto ataky pak vyvolávaly v pozorovateli onen mylný dojem, že se zde jednalo o násilnosti založené primárně na náboženské rivalitě a nikoliv na postoji k působení koaličních jednotek na území Iráku.

Od srpna 2004 začali masově utíkat i křesťané, kteří byli, podobně jako Palestinci, spojováni s režimem Saddáma Husajna a navíc ještě obviňováni ze spolupráce s koaličními vojsky, či subjekty podporující jejich setrvání v Iráku. Ortodoxním muslimům navíc vadil obchod s alkoholem, jenž byl doménou právě křesťanských obchodníků. Někteří pak dokonce požadovali, aby křesťané opět platili *džizju*,⁵⁴ a to ve výši 100 USD měsíčně za osobu.⁵⁵ Stále častější byly také útoky na křesťanské kostely. Mezi nejvýznamnější z nich patřila série šesti bombových útoků v Bagdádu a Mosulu z neděle 1. srpna 2004, při kterých bylo zabito 12 lidí a dalších 60 zraněno.⁵⁶ Všechny tyto příčiny se staly impulzem pro útek iráckých křesťanů do Sýrie.

V podobné situaci se nacházeli taktéž sabejci-mandejci, žijící převážně v Bagdádu a v provincii Basra. Členové této monoteistické komunity se stávali terčem únosů, neboť se podle mnohých Iráčanů jednalo o vysoce majetnou vrstvu, která bohatla na obchodu se šperky a zlatem. Většina unesených byla mučena a následně popravena.⁵⁷ Z původních 30 tis. sabejců-mandejců, kteří žili v Iráku před rokem 2003, klesl jejich počet během pouhých dvou let téměř o

⁵³ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 9, 11.

⁵⁴ Džizja, neboli daň z hlavy, kterou ve středověku platili křesťané a židé namísto zakátu, tj. dobrovolné almužny, jenž je dodnes povinností každého muslima. KROPÁČEK, L., 2006, s. 104, 237.

⁵⁵ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 13.

⁵⁶ Assyrian International News Agency. *Church Bombings in Iraq Since 2004* [online]. 2012 [cit. 3.8.2012]. Dostupné z: <http://www.aina.org/news/20080107163014.htm>.

⁵⁷ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 13.

dvě třetiny v důsledku těchto vražd a migrace do Sýrie, kam odešel i duchovní vůdce ʿAbd as-Sattár al-Hilú.⁵⁸

Třetí vlna irácké migrace do Sýrie vypukla po rozhoření sektářského násilí, které bylo zažehnuto již zmíněným bombovým útokem na šíitskou mešitu al-ʿAskarí v únoru 2006. Vzájemné teroristické akty probíhající mezi šíitskými a sunnitskými muslimi byly průběžně doplňovány útoky v rámci jedné konfese, což se nejvýrazněji projevovalo u šiitů. Nejvýznamnějšími soupeři byli stoupenci radikálního duchovního Muqtadá as-Sadra na jedné straně a na straně druhé ajatolláha ʿAlího as-Sístáního.⁵⁹ Třetí vlnu tedy tvořily většinou chudší vrstvy šíitských muslimů, jejichž motivem pro útěk do Sýrie byla obava o život, víra ve finanční zajištění a méně restriktivní nařízení náboženských autorit, než jaká byla vydávána v Iráku, či v Íránu, v němž sice převládá šíitský islám, avšak se zde jedná o velmi konzervativní vládu duchovenstva. Šiitští muslimové jistě také zohledňovali i jazykovou bariéru s persky hovořícími Íránci.⁶⁰

Vedle těchto skupin, založených na náboženské (křesťané, sabejci-mandejci, sunnitští nebo šiitští muslimové) nebo národnostní (iráčtí Palestinci) příslušnosti, je nutné zmínit ještě jednu skupinu, a to Kurdy. Ti odcházeli z Iráku převážně z ekonomických důvodů, přičemž Sýrii využívali jako tranzitní zemi při své cestě do Evropy, kde posléze usilovali o získání občanství.⁶¹

3. 2. 3 Počet iráckých uprchlíků v Sýrii

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3. 2, odhadovaný počet iráckých uprchlíků příchozích do Sýrie v letech 2003-2007 se pohyboval podle UNHCR mezi 1,2 a 1,4 mil. lidí. Největší podíl z tohoto množství představovala uprchlická vlna probíhající mezi únorem 2006 a říjnem 2007, kdy do Sýrie přicházelo 30-60 tis. Iráčanů měsíčně.⁶² Od října 2007, kdy vstoupila v platnost vízová povinnost pro

⁵⁸ World Directory of Minorities and Indigenous Peoples. Sabian *Mandaeans* [online]. 2008 [cit. 3.8.2012]. Dostupné z: <http://www.minorityrights.org/5746/iraq/sabian-mandaeans.html>.

⁵⁹ KEPEL, G., 2006, s. 207-208.

⁶⁰ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 12.

⁶¹ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 11-12.

⁶² UNHCR. *UNHCR Syria Update* [online]. 2008, s. 3 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

občany Iráku, se počet iráckých uprchlíků začal postupně snižovat v důsledku návratu do vlasti nebo odchodu do třetích zemí, např. do USA, Kanady nebo Švédska.

V porovnání s těmito odhady se nám pak může jevit počet registrovaných uprchlíků, kteří překročili irácko-syrské hraniční přechody, u damašské pobočky UNHCR jako zcela zanedbatelný. V prosinci 2003 bylo registrováno pouhých 2435 uprchlíků, o rok později 14.391 a v prosinci 2005 se jejich počet zvedl až na 24.874,⁶³ ačkoliv podle odhadů UNHCR již touto dobou žilo v Sýrii přibližně 450 tis. iráckých uprchlíků.⁶⁴ Takto nízký počet registrovaných Iráčanů lze vysvětlit např. nedostatečnou informovaností o výhodách registrace, mezi něž patří úhrada lékařské péče nebo obdržení dočasné ochranné listiny (*The Temporary Protection Letter*), která jejímu držiteli přiznává status uprchlíka a opravňuje jej k pobytu na území daného státu.⁶⁵ Dalším důvodem mohla být i dezinformace, podle níž uprchlíci registrovaní u UNHCR ztráceli nárok na získání víz od třetích států, kam přes Sýrii, jako tranzitní zemi, směřovala část iráckých uprchlíků.

S příchodem nových uprchlíků po únoru 2006 se zvýšil i počet registrací provedených pracovníky UNHCR. V dubnu 2007, tedy po více než čtyřech letech irácké imigrace, již bylo registrováno necelých 80 tis. iráckých uprchlíků⁶⁶ a do září téhož roku se jejich počet navýšil na 118 tis. iráckých uprchlíků.⁶⁷ UNHCR se snažila tyto počty zvyšovat otevíráním nových registračních center, např. v Dúma u Damašku. Od října 2007 pak zahájilo činnost také mobilní registrační centrum, jehož úkolem bylo registrovat irácké uprchlíky žijící mimo

⁶³ UNHCR. *UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet* [online]. 2005, s. 511 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: www.unhcr.org/4641bec80.html.

⁶⁴ Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007, s. 7 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

⁶⁵ Vzhledem k tomu, že Sýrie dodnes není signatářem Úmluvy o postavení uprchlíků z roku 1951, není pro ni tato listina závazná a může tak de facto uprchlíky deportovat zpět do země jejich původu. AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 28-29.

⁶⁶ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 29.

⁶⁷ Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis*. 2007, s. 12 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

Damašek a jeho okolí. Na své cestě pak jeho pracovníci navštívili syrská města Hasaka (říjen 2007 - leden 2008), Abú Kamal (únor 2008 - březen 2008), Dajr az-Zor (březen 2008), Aleppo (duben 2008), Homs a Hamá (květen 2008). Tato činnost, jež zaměstnávala šest desítek pracovníků UNHCR, měla za následek navýšení počtu registrovaných uprchlíků na 194.273 Iráčanů do 2. května 2008 (Příloha č. 1, 2, 3).⁶⁸

3. 2. 4 Místa pobytu iráckých uprchlíků

Většina iráckých uprchlíků volila pro svoji cestu do Sýrie autobusy nebo sběrná taxi namísto přímého leteckého spojení mezi Bagdádem a Damaškem, z důvodu vysokých cen letenek, a to i přes to, že tento způsob dopravy představoval vysoké riziko přepadení ozbrojenými skupinami, okradení a nežádka také zavraždění cestujících. Pro transport byly využívány dvě hlavní trasy. Jižní trasa, vedoucí z Bagdádu přes Ramadí a hraniční přechod al-Walíd do Damašku, byla kratší, avšak velice nebezpečná, a severní, z Bagdádu přes Mosul, hraniční přechod al-Jarubíja, Qámišlí až do Aleppa, popř. do Damašku, byla sice bezpečnější, ale trvala více než 20 hodin. Právě do Damašku, ale i dalších velkých měst v západní části Sýrie, jakými jsou Aleppo, Hamá, Homs, Latákíja a Tartús, směřovala naprostá většina iráckých uprchlíků. Další pak našli útočiště ve městech Qámišlí, Hasaka, Dajr az-Zor nebo v uprchlických táborech, zřizovaných zejména pro irácké Palestince (Příloha č. 4).

3. 2. 4. 1 Uprchlické tábory

První skupina čtrnácti iráckých uprchlíků, která překročila irácko-syrský hraniční přechod al-Jarubíja dne 24. března 2003, tedy čtyři dny po zahájení vojenské operace Irácká svoboda, byla umístěna do uprchlického tábora al-Hol, zřizovaného organizací UNHCR.⁶⁹ Tento tábor, založený v roce 1991 pro irácké uprchlíky, byl postaven přibližně 55 km severně od provinčního města Dajr az-

⁶⁸ UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 3, 5 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

⁶⁹ UNHCR. *Iraq Humanitarian Update No. 1* [online]. 2003 [cit. 12.7.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3e7f23eb2.html>.

Zor.⁷⁰ Muži zde pracovali nejčastěji v zemědělství, aby obohatili potravinový příděl od WFP, jenž byl dvakrát do měsíce přerozdělován pracovníky UNHCR mezi místní uprchlíky. Ženy v tábore se zabývaly ručními pracemi, zatímco děti navštěvovaly školu v nedaleké vesnici al-Hol. Školní pomůcky a uniformy pro ně zajišťovala UNHCR. V tábore se nacházelo také zdravotní středisko, jehož chod zajišťovali tři doktoři.⁷¹ Pro potřeby nově přichozích uprchlíků v prvních dnech operace Irácká svoboda rozhodla UNHCR postavit dalších 340 stanů, čímž měla být navýšena celková kapacita tábora na 5000 osob. Nebylo však zapotřebí jen samotných stanů, ale také zajištění velkého množství sociálních zařízení, příkrývek, kamen, apod.

Do konce března 2003 se pak UNHCR dohodla s představiteli provincie Hasaka na otevření nového uprchlického tábora at-Tanf.⁷² Tento tábor byl však otevřen až v květnu 2006 na irácko-syrském pomezí, kdy do něj bylo umístěno téměř čtyři sta iráckých Palestinců, jimž byl zamítnut vstup na syrské území. Po čtyřech letech byl ale tento tábor uzavřen z důvodu nevyhovujících životních podmínek⁷³ a velká část jeho rezidentů našla azyl v evropských zemích, např. v Belgii, Švédsku nebo Velké Británii, další pak byla přesunuta do táborů al-Hol a al-Walíd.⁷⁴ Ve čtyřleté existenci tábora at-Tanf pracovníci UNHCR toto místo denně navštěvovali a poskytovali uprchlíkům základní potraviny, pitnou vodu a další nezbytné věci. Mezi organizace působící v tábore at-Tanf patřila

⁷⁰ UN. *Al Hol Refugee Camp 1* [online]. [cit. 12.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/gallery/galleries/Al%20Hol%20Refugees%20Camp>.

⁷¹ UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 13 [cit. 12.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

⁷² UNHCR. *Iraq Humanitarian Update No. 1* [online]. 2003 [cit. 12.7.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3e7f23eb2.html>.

⁷³ K výrazným problémům patřily vysoké teploty, které neřídka dosahují v této oblasti i 50°C, což bylo příčinou mnoha požárů. Dále pak je možné zmínit časté střety, povětšinou dětí, s dopravními prostředky na blízké silnici, jež je hlavní spojnici mezi Damaškem a Bagdádem, a nedostačující zdravotní péče. Více o problémech uprchlického tábora at-Tanf, viz. Amnesty International. *Al-Tanf camp: Trauma continues for Palestinians fleeing Iraq* [online]. 2008 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://amnesty.org/en/library/info/MDE14/012/2008/en>.

⁷⁴ UNHCR. *End of long ordeal for Palestinian refugees as desert camp closes* [online]. 2010 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/4b67064c6.html>.

také UNRWA⁷⁵, která ve spolupráci s UNICEF⁷⁶ založila školu pro 150 palestinských dětí. Materiální pomoc a lékařskou péči poskytovaly i organizace Palestinský červený půlměsíc a Syrský červený půlměsíc.⁷⁷

Další tábor, v němž našli přístřeší Palestinci, kteří uprchli z Iráku, či byli v roce 2010 přesunuti ze zrušeného tábora at-Tanf, byl nedaleký tábor al-Walíd. Podobně, jako ve výše zmíněných uprchlických táborech, i zde bylo zvýšené riziko požáru v důsledku vysokých teplot, běžně dosahujících 50°C. Nejvýraznější problém však představovala absence zdravotnického zařízení, a tak vedle distribuce základních potravin a pitné vody a dodávek elektřiny zajišťovala UNHCR také převoz do nejbližší nemocnice. Vedle těchto aktivit se UNHCR starala o vzdělání téměř 340 palestinských dětí v táboře, které byly rozděleny do 12 tříd.⁷⁸

3. 2. 4. 2 Damašek a okolí

Naprostá většina iráckých uprchlíků, podle odhadů syrské vlády přibližně až 80 %, se usídlila v Damašku, jehož počet obyvatel čítal téměř 2 mil. osob (k roku 2009),⁷⁹ a v jeho příměstských čtvrtích.⁸⁰ Ve dvou z nich, ve čtvrtích Sajjida Zajnab a Džaramána, dokonce počet příchozích Iráčanů převýšil počet místních Syřanů. První jmenovaná, Sajjida Zajnab, kde se nachází stejnojmenná mešita s hrobkou dcery čtvrtého chalífy °Alího ibn Abí Tálíba, jež je po iráckých městech Karbalá a Nadžaf nejsvětějším místem šíitského islámu,⁸¹ se

⁷⁵ United Nations Relief and Works Agency, neboli Úřad OSN pro palestinské uprchlíky. Více informací o činnosti UNRWA, viz. <http://www.unrwa.org>.

⁷⁶ United Nations Children's Fund, neboli Dětský fond OSN. Více informací o činnosti UNICEF, viz. <http://www.unicef.org>.

⁷⁷ Amnesty International. *Al-Tanf camp: Trauma continues for Palestinians fleeing Iraq* [online]. 2008 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://amnesty.org/en/library/info/MDE14/012/2008/en>.

⁷⁸ UNHCR: *Syria Update* [online]. 2008, s. 13 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org/sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

⁷⁹ Central Bureau Of Statistic. *Estimates of Population actually living in Syria in 31/12/2009 by Mohafazat and sex* [online]. 2009 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.org/yearbook/2009/Data-Chapter2/TAB-3-2-2009.htm>.

⁸⁰ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 24.

⁸¹ Více informací o tomto místě, viz. BOŠINA, M., 2011, s. 8-9.

stala cílem zejména chudších vrstev šíitských muslimů. Právě zde končila i většina autobusů a sběrných taxi, jedoucích z Iráku. Zdroj finančních prostředků pro irácké uprchlíky tu vedle podpory UNHCR představoval prodej občerstvení a kultovních předmětů, např. portrétů imáma Husajna, šíitským turistům z Íránu nebo Libanonu. Působila zde také řada šíitských organizací, mezi něž patřila i *Šahíd al-Mihráb* financovaná Nejvyšší radou pro islámskou revoluci v Iráku (v západních médiích označována jako SCIRI, což je, akronym pro *The Supreme Council for Islamic Revolution in Iraq*), která iráckým uprchlíkům poskytovala finanční prostředky na návrat do Iráku.⁸²

Druhá jmenovaná, čtvrť Džaramána, nebyla před příchodem prvních iráckých uprchlíků v roce 2003 tak konfesně homogenní jako Sajjida Zajnab. Vedle sunnitských muslimů zde žila početná křesťanská komunita, což bylo možné pozorovat i na množství obchodů s alkoholem, které byly provozovány výhradně křesťanskými obchodníky. Dále zde žila také početná menšina drúzů, považovaná za jednu z odnoží šíitského islámu. Právě tato konfesní různorodost stála za příchodem sunnitských, ale i šíitských muslimů a křesťanů. Jen do roku 2006 se tak počet křesťanských rodin žijících ve čtvrti Džaramána rozšířil na více než 2000.⁸³ Mezi předměstí s významným iráckým zastoupením je dále možno uvést i čtvrť Jarmúk, kde žijí hlavně palestínští uprchlíci, nebo bohatšími sunnity obývané čtvrti Barza a Qudsaja, situované pod horou Qásijún (Příloha č. 5).⁸⁴

Tato vysoká koncentrace iráckých uprchlíků v Damašku byla zapříčiněna větším množstvím pracovních příležitostí a dostupností služeb. Vedle iráckého velvyslanectví, nacházejícího se v ambasádní čtvrti Abú Rummána, kde mj. žily nejmajetnější vrstvy iráckých uprchlíků, měla své pobočky řada mezinárodních humanitárních organizací působící v Sýrii, jakými byly např. UNHCR, WFP, IMC nebo Syrský červený půlměsíc, což sebou také přinášelo množství realizovaných projektů na podporu iráckých uprchlíků. K nejvýznamnějším projektům

⁸² AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 40.

⁸³ IRIN. *Iraq-Syria: Threats force Iraqi Christians to flee to Syria* [online]. 2006 [cit. 7.9.2012]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/61885/IRAQ-SYRIA-Threats-force-Iraqi-Christians-to-flee-to-Syria>.

⁸⁴ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 25-26; ZAMAN, T., 2012, s. 128.

patřilo např. otevření první kliniky ve čtvrti Sajjida Zajnab z finančních prostředků IMC dne 20. května 2008 nebo vybudování vzdělávacích center ve čtvrtích Sajjida Zajnab a Džaramána v rámci projektu *Education Information Units*, vzniklém ve spolupráci UNHCR a Syrského červeného půlměsíce.⁸⁵

Také v okolí hlavního města je několik vesnic a měst, která se stala cílem iráckých uprchlíků. Mezi nimi bylo např. horské letovisko Zabadání, nacházející se poblíž syrsko-libanonských hranic, nebo jedna z mnoha aramejských vesnic, Sajdnája, situovaná přibližně 40 km severně od Damašku. Výhodami těchto destinací byly hlavně nižší ceny ubytování oproti cenám ve velkých městech a krátké dojezdové vzdálenosti za prací do hlavního města.

3. 2. 4. 3 Aleppo

Dalším městem s početnou iráckou menšinou bylo Aleppo, ležící na tzv. severní trase přibližně 350 km severně od Damašku. V tomto nejlidnatějším syrském městě, kde žije přibližně 4,6 mil. lidí (k roku 2009), a které je možné považovat za ekonomické centrum země, se podobně jako v Damašku usídlily nejrůznější skupiny iráckých uprchlíků.⁸⁶ Hlavní složku představovali sunnitští muslimové z provincií Ninive a Saláh ad-Dín, kteří si pronajímali, popř. kupovali nemovitosti v městských čtvrtích Meredijan a al-Hamdánija v jihozápadní části města.⁸⁷ Nejen v těchto čtvrtích ale v celém městě byla následně otevřena celá řada restaurací a internetových kaváren, provozovaných bohatými Iráčany. Dále zde vznikaly řemeslnické dílny, zaměstnávající irácké uprchlíky, jejichž výrobky byly exportovány do Iráku.⁸⁸ Finanční zisk z tohoto exportu pak tvořil značnou část příjmu těchto uprchlíků. Rovněž však také zde, podobně jako v Damašku, existoval pouliční prodej čaje, občerstvení, toaletních potřeb a dalších drobných předmětů.

⁸⁵ UNHCR: *Syria Update* [online]. 2008, s. 2 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org/sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

⁸⁶ Central Bureau Of Statistic. *Estimates of Population actually living in Syria in 31/12/2009 by Mohafazat and sex* [online]. 2009 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.org/yearbook/2009/Data-Chapter2/TAB-3-2-2009.htm>.

⁸⁷ Interview se Sydrou ISSA, studentka univerzity v Aleppu, Aleppo 20.11.2010.

⁸⁸ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 26.

3. 2. 4. 4 Homs a Hamá

Tato města ležící na trase mezi Damaškem a Aleppem, jejichž počet obyvatel čítá v případě Homsu 1,7 mil. lidí a Hamá 1,6 mil. lidí (k roku 2009), lze považovat za výhradně sunnitská města.⁸⁹ Podobně tak jako v případě Aleppa, také sem přicházeli zejména sunnitští muslimové. Podle výsledků terénního výzkumu prováděného pracovníky UNHCR během března a dubna 2007 a publikovaného ve studii Ashrafa al-Khalidiho, Sophie Hoffmann a Victora Tannera *Iraqi Refugees in the Syrian Arab Republic: A Field-Based Snapshot* se v těchto městech „šitští uprchlíci necítili vítáni“ a při sjednávání nájmu byly kladeny otázky i na konfesi budoucího nájemníka.⁹⁰

3. 2. 4. 5 Latákíja a Tartús

Další dvě významná města situovaná na pobřeží Středozemního moře, Latákíja (975 tis. obyv.) a Tartús (773 tis. obyv.),⁹¹ také patřila k cílům iráckých uprchlíků v Sýrii. Hlavním důvodem byly velké námořní přístavy, které sloužily ekonomickým zájmům iráckých rezidentů, tzn. export a import zboží, nebo pro cestu do třetích zemí v případě Iráčanů, kteří zvolili Sýrii jako tranzitní zemi. Oproti městům Homs a Hamá se navíc jednalo o města se smíšenou populací, kde vedle sunnitských muslimů žili i šitští muslimové, křesťané, apod.⁹²

3. 2. 4. 6 Dajr az-Zor

Dajr az-Zor, město s populací 1,1 mil. obyvatel (k roku 2009) ležící na břehu řeky Eufrat,⁹³ nebyl tak častým cílem pro irácké uprchlíky jako tomu bylo

⁸⁹ Central Bureau Of Statistic. *Estimates of Population actually living in Syria in 31/12/2009 by Mohafazat and sex* [online]. 2009 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.org/yearbook/2009/Data-Chapter2/TAB-3-2-2009.htm>.

⁹⁰ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 26.

⁹¹ Central Bureau Of Statistic. *Estimates of Population actually living in Syria in 31/12/2009 by Mohafazat and sex* [online]. 2009 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.org/yearbook/2009/Data-Chapter2/TAB-3-2-2009.htm>.

⁹² AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 27.

⁹³ Central Bureau Of Statistic. *Estimates of Population actually living in Syria in 31/12/2009 by Mohafazat and sex* [online]. 2009 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.org/yearbook/2009/Data-Chapter2/TAB-3-2-2009.htm>.

v případě měst na západě země. Z toho důvodu se zde dopady irácké imigrace téměř neprojeví. I přesto však v tomto městě a jeho okolí dodnes žije velké množství smíšených syrsko-iráckých rodin a celá oblast má tradičně silné vazby na iráckou provincii Anbar, s níž sousedí.⁹⁴

⁹⁴ Interview s Muhammadem ^oAMMAREM, rezident města Dajr az-Zor, Damašek 16.1.2011.

4 DOPADY IRÁCKÉ MIGRACE NA SYRSKOU POPULACI

Ačkoliv se stala Sýrie hostitelskou zemí pro uprchlíky z Afghánistánu (425 lidí), Súdánu (191 lidí) a Jemenu (93 lidí),⁹⁵ teprve až příchod iráckých uprchlíků po roce 2003, jež byl podle UNHCR odhadován na 1,2 až 1,4 mil. lidí a podle syrské vlády dokonce až na 1,5 mil. lidí, znamenal pro tuto blízko-východní zemi, jejíž obyvatelstvo čítá přibližně 18 mil. lidí, zcela zásadní dopady. Ty se týkaly především růstu cen základních potravin a nemovitostí a míry kriminality. Všemi těmito převážně negativními dopady se budeme v následujících podkapitolách jednotlivě zabývat. Jejich příčinu je možné hledat za prvé v nepřipravenosti syrských úřadů na takto masivní imigraci a za druhé v absenci integrační politiky, která by vymezila pravidla pro zapojení iráckých uprchlíků do majoritní společnosti.

4. 1 Růst cen

Nejvýraznější problém, který sebou příliv iráckých uprchlíků přinesl, byl prudký růst cen, který postihl zejména nižší a střední vrstvy syrské společnosti. Zdražování se dotklo dvou základních trhů, a to trhu s nemovitostmi (pronájmu i prodeje) a trhu s potravinami. Další růst cen, např. v oblasti veřejné dopravy⁹⁶ nebo textilního průmyslu, nebyl tak markantní nebo jej nelze jednoznačně přiřítat irácké imigraci.

Právě trh s nemovitostmi je doposud nejčastěji zmiňovaný v odpovědích syrských respondentů na otázku vlivu irácké přítomnosti v Sýrii. Vysoký počet iráckých uprchlíků v syrských městech, zejména v Damašku a okolí, zapříčinil, že poptávka po bydlení výrazně převýšila nabídku, což mělo za následek rychlé zvyšování cen nemovitostí. Krizovým momentem v tomto ohledu byl červenec a srpen roku 2006, kdy vedle tradičního přílivu turistů ze zemí Perského zálivu

⁹⁵ Údaje o počtech uprchlíků se vztahují k roku 2003. UNHCR. *UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet* [online]. 2005, s. 511 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: www.unhcr.org/4641bec80.html.

⁹⁶ Podle studie *Iraqi Refugees in the Syrian Arab Republic: A Field-Based Snapshot* se cena taxi v Damašku zvýšila ze 3 SYP před rokem 2003 na 4 SYP po roce 2003 za ujetý kilometr. AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 40-41.

přicházeli také uprchlíci ze sousedního Libanonu, jehož území bylo ostřelováno Izraelem.⁹⁷ Na mnoha místech tak podle odhadů syrské vlády, vlivem těchto okolností, vzrostly prodejní ceny nemovitostí o 40 % a ceny nájmu dokonce až o 150 %.⁹⁸ Ze získaných informací vyplývá, že se před příchodem iráckých uprchlíků cena nájmu zařízeného dvoupokojového bytu v Damašku pohybovala průměrně mezi 5000 a 7000 SYP za měsíc, zatímco po roce 2006 se cena za stejný byt již pohybovala mezi 10.000 a 15.000 SYP za měsíc. Ceny nájmu luxusních bytů v rezidenčních čtvrtích, např. v Abú Rummána nebo v Mazza, které se před rokem 2003 pohybovaly mezi 15.000 a 25.000 SYP za měsíc, dosahovaly po roce 2006 i 60.000 SYP za měsíc.⁹⁹

Vedle nižších a středních vrstev syrské společnosti, žijících ve městech, byla nejvíce ohroženou skupinou, již se dotkl prudký nárůst cen nemovitostí, samotná irácká menšina. První iráčtí uprchlíci, kteří přicházeli do Sýrie po roce 2003 a pronajímali si, popř. kupovali si zde byty, byli zpočátku schopni pokrýt zvyšující se ceny těchto bytů z finančních prostředků, které čerpaly pronájmem svých nemovitostí v Iráku.¹⁰⁰ To s největší pravděpodobností mělo za následek zkreslené představy mnohých Syřanů o finančních možnostech iráckých uprchlíků, kteří údajně „*mohli platit jakékoliv ceny*“.¹⁰¹ Ve skutečnosti se však nejčastěji sami Iráčané ocitali na ulici, což bylo dáno faktem, že na rozdíl od místních obyvatel neměli v Sýrii zázemí široce rozvětvené rodiny, která by je v případě nouze finančně a materiálně podpořila.¹⁰² Problém s financováním nemovitostí v Sýrii pro Iráčany nastal v roce 2006, kdy se následkem zhoršené

⁹⁷ Izraelské ostřelování libanonských měst v rámci druhé izraelsko-libanonské války, neboli Harb Tammúz, které probíhalo od 12. července do 14. srpna 2006, mělo za cíl oslabit hnutí Hizballáh a vytlačit jej z jižního Libanonu. Jako záminka k tomuto útoku posloužil raketový útok na severní Izrael a únos dvou izraelských vojáků, k čemuž se přihlásilo právě hnutí Hizballáh.

⁹⁸ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 30.

⁹⁹ Interview s Muhammadem °AMMAREM, spolumajitel realitní kanceláře, Damašek 16.1.2011.

¹⁰⁰ Iráčané věřili, že jejich přítomnost v Sýrii bude jen dočasná a po uklidnění situace v Iráku se vrátí zpět.

¹⁰¹ Interview s Badrem ANTÁKÍM, student žurnalistiky, Damašek 16.1.2011.

¹⁰² To se však netýkalo oblastí podél syrsko-iráckých hranic, zejména pak města Dajr az-Zor a jeho okolí, kde žije mnoho smíšených syrsko-iráckých rodin. AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 27.

bezpečnostní situace v Iráku propadly ceny tamních bytů, čímž také klesla rentabilita iráckých uprchlíků.¹⁰³ Podle průzkumu společnosti *IPSOS Market Research*, vypracovaného na podnět UNHCR, žilo v Sýrii přibližně 20 % Iráčanů s méně, než 100 USD na měsíc (k březnu 2008).¹⁰⁴

Druhým trhem, jenž byl ovlivněn masivním iráckým příchodem do Sýrie, byl obchod s potravinami. Podobně jako v předchozím případě, i zde po roce 2006 výrazně vzrostla poptávka po základních potravinách, což se zákonitě promítlo do zvyšování jejich cen. Za konkrétní případ lze uvést např. 35 % vzrůst poptávky po chlebu a 21 % po pitné vodě, což znamenalo přibližně 30 % vzrůst cen základních potravin.¹⁰⁵ Finanční zatížení se v neposlední řadě dotklo také státní pokladny, kdy např. náklady na jedno irácké dítě, zapsané do syrské školy, se vyšplhaly na 600 USD za školní rok, což při celkovém počtu těchto dětí činilo přibližně 18 mil. USD ze státního rozpočtu.¹⁰⁶

4. 2 Zaměstnanost

Iráčanům přicházejícím do Sýrie po roce 2003 byla udělována turistická vstupní povolení, která jim neumožňovala pracovat ve státním sektoru. Tímto krokem se snažila syrská vláda zajistit ochranu pracovních míst a vyplacení důchodů výhradně syrským občanům. Pracovní povolení, která tato omezení rušila, byla vydávána zcela výjimečně, a to v případě lékařů, strojních inženýrů nebo vysokoškolských učitelů. K úplnému zákazu práce iráckých občanů pak došlo v říjnu 2007, kdy jim začala být vydávána turistická víza.¹⁰⁷ Ačkoliv byli nadále iráčtí pracovníci syrskými úřady tolerováni, vedl tento zákaz, vedle výše zmíněného snížení jejich příjmů z pronájmu nemovitostí v Iráku, ke zhoršení finanční situace této složky obyvatelstva a následným negativním jevům, jakými

¹⁰³ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 29.

¹⁰⁴ UNHCR. *UNHCR faces funding shortfall for Iraq operation* [online]. 2008 [cit. 29.1.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/482457a24.html>.

¹⁰⁵ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 41; AL-MIQDAD, F., 2007, s. 19.

¹⁰⁶ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 42.

¹⁰⁷ Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007, s. 13 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

byly dětské práce, prostituce, apod.¹⁰⁸ Reálná míra nezaměstnanosti mezi iráckými uprchlíky se pohybovala okolo 55 % u mužů a 80 % u žen, oficiálně však dosahovala 100 %.¹⁰⁹ Celková míra nezaměstnanosti, do které iráckí uprchlíci nebyli započítáváni, se nijak dramaticky nezvyšovala. V roce 2002, tedy rok před vojenskou operací Irácká svoboda, se míra nezaměstnanosti pohybovala okolo 11,7 %, v roce 2004 tato míra vzrostla na 12,3 %, ale o rok později klesla na 8 %. V následujících letech 2006 až 2008 se míra nezaměstnanosti opět zvyšovala až na 10,9 %, ale v roce 2009 opět klesla na 8,1 % (Příloha č. 6).¹¹⁰ Lze tedy tvrdit, že podle oficiálních statistik irácká imigrace neměla dopad na zaměstnanost Syřanů.

Iráčané se mnohdy nechávali najímat jako levná pracovní síla syrskými zaměstnavateli, nejčastěji na stavby silnic a budov, nebo jako zaměstnanci restaurací, internetových kaváren, cestovních agentur a řemeslnických dílen vlastněných iráckými obchodníky. Výrobky těchto dílen pak byly prodávány nejen v samotné Sýrii, ale mířily také na irácký trh. Dále Iráčané pracovali jako nosiči zavazadel, pekaři, krejčí nebo holiči. Doprovodným jevem těchto nově přichozích pracovních sil byl import jejich zvyklostí a specialit. V iráckých holičstvích to bylo např. odstraňování tělního porostu nití, tzv. *haf al-wadžih*, který se stal v Sýrii velmi populárním. Různé druhy koření, ovoce a zeleniny, *baqilla* (koňský bob) nebo *qajmar* (mléčný krém podávaný v iráckých domácnostech zejména při snídani) se do syrských domácností dostaly zejména prostřednictvím obchodů s potravinami provozovanými Iráčany.¹¹¹

4. 3 Nelegální finanční příjmy

V předchozích dvou kapitolách jsme se zmínili o klesající životní úrovni iráckých imigrantů, která byla zapříčiněna snižující se finanční rentabilitou

¹⁰⁸ FAGEN, P. W., 2007, s. 15.

¹⁰⁹ WFP. *Assessment of the Situation of Iraqi Refugees in Syria* [online]. 2007, s. 21 [cit. 9.11.2012]. Dostupné z: <http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp119686.pdf>.

¹¹⁰ Index Mundi. *Syria Unemployment rate* [online]. 2011 [cit. 9.11.2012]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/syria/unemployment_rate.html.

¹¹¹ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 35-36.

v důsledku vysoké nezaměstnanosti mezi těmito imigranty a rostoucími náklady na zajištění základních potřeb. V této nepříznivé situaci tak někteří Iráčané hledali jakékoliv, a to i nelegální možnosti obživy. K těmto možnostem, s nimiž se potýkala celá společnost, a které sebou nesly řadu negativních dopadů, patřila nejčastěji dětská práce a prostituce. U obou těchto způsobů výdělků je možné spatřovat jednoho společného jmenovatele, a to neúplnou rodinu, z níž tito „pracovníci“ vzešli, respektive absenci jednoho z rodičů, nejčastěji otce.¹¹²

Zákon č. 91 zákoníku práce zakazující zaměstnávání dětí mladších 15let byl přijat syrskou vládou dne 5. dubna 1959. Na jeho základě pak byl koncem roku 2001 přijat doplňující zákon č. 183, vypracovaný ministrem sociálních věcí a práce Bara^cou al-Qudsím, jenž zakazoval zaměstnávání mladistvých do 18let v padesáti vybraných oborech, např. v těžkém průmyslu, chemickém průmyslu a tabákovém průmyslu, na jatkách, v obchodech a barech, v nichž se prodává alkohol, nebo ve veřejných lázních.¹¹³ Navzdory těmto legislativním úpravám problém dětské práce přetrvával, a to zejména mezi dětmi iráckých uprchlíků. Podle studie *Multiple Indicator Cluster Survey* z roku 2006, která byla vypracována ve spolupráci UNICEF, Ministerstva zdravotnictví a Syrské státní plánovací komise, pracovala nejméně 4 % dětí ve věku mezi 5 až 14 lety. Nejlépe se podle této studie umístila města Suwajdá (1,2 % dětských pracovníků) a Damašek (1,3 % dětských pracovníků), naopak nejhůře dopadlo město Hamá (12,5 % dětských pracovníků) (Příloha č. 7).¹¹⁴ Přesný počet těchto dětských pracovníků však nelze určit, neboť jak uvedl Talál Mustafa, profesor sociologie

¹¹² Na tomto místě je možné uvést citát Marie-Claude Naddaf, jeptišky kláštera Božího pastýře v Damašku: „*Velmi mnoho přicházejících iráckých žen nyní žije na vlastní pěst se svými dětmi, protože muži z jejich rodin byli zabití nebo uneseni.*“ ZOEPF, Katherine. *Desperate Iraqi Refugees Turn to Sex Trade in Syria* [online]. Global Policy Forum, 2007 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/167/35657.html>.

¹¹³ Více informací o legislativě zabývající se eliminací dětské práce v Sýrii, viz. http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex_browse.details?p_lang=en&p_country=SYR&p_classification=04&p_origin=COUNTRY&p_sortby=SORTBY_COUNTRY.

¹¹⁴ Central Bureau of Statistics, Ministry of Health, State Planning Commission, UNICEF. *Multiple Indicator Cluster Survey* [online]. Central Bureau of Statistics, 2006, s. 6, 50-51,111 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: http://www.cbssyr.org/Syria_CD_ROM/survey0/outputInformation/reports.html.

na damašské univerzitě: „*Nikdo nemluví o dětské práci na venkově, protože je prováděna pod záminkou pomoci rodině.*“¹¹⁵

K nejčastějším pracím, které zastávali dětští pracovníci, patřil nejčastěji pouliční prodej cigaret, čaje, jídla, výherních losů, žvýkaček, toaletních potřeb a v damašské čtvrti Sajjida Zajnab také náboženských předmětů, např. již zmíněných portrétů imáma Husajna. K dalším pracím patřilo čištění bot a mytí autoskel. Starší chlapci pak pracovali jako pomocná síla v obchodech nebo jako nosiči zavazadel a dívky v krejčovských dílnách nebo v domácnosti. Další děti pak přispívaly do rodinného rozpočtu hledáním zpeněžitelných věcí na skládkách, nejčastěji kovů, nebo žebráním na ulici. Průměrně si tak dětští pracovníci vydělali mezi 50 a 100 SYP denně. Mnohdy však za odvedenou práci dostali zaplaceno méně, než bylo domluveno, nebo vůbec nic.¹¹⁶ Tento zaměstnavatel pak nejčastěji nebyl postihnut vůbec nebo jen v případě, že se prokázalo jeho zaměstnávání dětí mladších 15let, a to pokutou do výše 1000 SYP.¹¹⁷

Na problematiku dětské práce v Sýrii však nelze nahlížet jako na zcela nový fenomén spojený výhradně s iráckou imigrací, a přestože tak byla mnohými Sýřany vnímána, a to dokonce někdy i oficiálními zastupiteli státu,¹¹⁸ je nutné ji chápat jako komplexní důsledek několika faktorů. Za tyto faktory, mimo již zmíněnou iráckou imigraci a zvyšování cen, lze považovat i klimatické podmínky. Zde si dovoluji citovat ředitele sociálních služeb Ministerstva sociálních věcí a práce Máhira Razaka, který taktéž zohlednil vliv sucha: „*Příliv (iráckých*

¹¹⁵ Citováno z: IRIN. *Syria: Child labour still rampant* [online]. 2006 [cit. 12.11.2012]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/25539/Syria-Child-labour-still-rampant>.

¹¹⁶ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 37-38; IRIN. *Syria: Child labour still rampant* [online]. 2006 [cit. 12.11.2012]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/25539/Syria-Child-labour-still-rampant>.

¹¹⁷ FERGUSON, Fay. *No Time For Play* [online]. 2009 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: <http://www.syria-today.com/index.php/october-2009/437-society/3399-no-time-for-play>.

¹¹⁸ Toto vnímání lze spatřovat v prohlášení ministra sociálních věcí a práce: „*Problém začal, když přišlo ohromné množství iráckých uprchlíků do Sýrie po invazi do Iráku v roce 2003.*“ Citováno z: FERGUSON, Fay. *No Time For Play* [online]. 2009 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: <http://www.syria-today.com/index.php/october-2009/437-society/3399-no-time-for-play>.

imigrantů - pozn. autora) *zapříčinil růst cen... Sucho také způsobilo problémy, donutilo mnoho rodin, žijících na východě, aby odešly do měst.*¹¹⁹

Druhým ilegálním způsobem výdělků, který je dodnes aktuální v syrských městech a v menší míře také na venkově, byla prostituce. Ani v tomto případě se ale nejednalo o novou záležitost zapříčiněnou iráckou imigrací.¹²⁰ Již před rokem 2003 zde takto pracovaly ženy z východní Evropy, ze zemí bývalého Sovětského svazu a z oblasti syrského Kurdistánu.¹²¹ Je však nutné upozornit, že až teprve s přílivem iráckých uprchlíků se prostituce rozšířila z městských periferií do samotných měst, a tím i do hlubšího povědomí místních obyvatel. Tento problém byl zpočátku přehlížen syrskými představiteli i vládními médii,¹²² avšak zvyšující se počet iráckých prostitutek, který podle neoficiálních zdrojů mohl dosahovat počtu 50 tis. žen a dívek, přiměl syrské zákonodárné orgány se touto situací zabývat.¹²³

Příslušný zákon č. 10 trestního zákoníku, který zakazoval provozování prostituce i její zprostředkování a určoval sankce za jeho porušení, byl přijat vládou Sjednocené arabské republiky v roce 1961. Porušení tohoto zákona se trestalo, podle čl. 1, odstavce A, odnětím svobody od jednoho do tří let

¹¹⁹ Citováno z: FERGUSON, Fay. *No Time For Play* [online]. 2009 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: <http://www.syria-today.com/index.php/october-2009/437-society/3399-no-time-for-play>.

¹²⁰ O novou záležitost se nejednalo ani v případě iráckých dívek. Již od 80. let minulého století, v důsledku vysokých ztrát mužských členů rodin v irácko-iránské válce a následné první válce v Perském zálivu, se jich mnoho živilo prostitucí. Irácký režim tyto aktivity zpočátku nijak neomezoval. Změna postoje však nastala v důsledku ekonomické krize, způsobené ekonomickým embargem uvaleným na Irák. Po roce 2000 se konaly veřejné popravy osob usvědčených z prostituce v Bagdádu i jiných městech. AMOS, Deborah. *Dancing for Their Lives* [online]. Foreign Policy, 2010 [cit. 15.11.2012]. Dostupné z: http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/03/09/dancing_for_their_lives.

¹²¹ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 38.

¹²² Toto přehlížení problému mělo za následek negativní ohlasy na činnost syrské vlády v řešení irácké imigrace, a to zejména mezi ortodoxními muslimy. Během jednoho z rozhovorů jsem se setkal s názorem nijak podloženým, avšak odrážejícím náladu společnosti: „V Damašku je příliš mnoho nočních klubů, protože ministr turismu je podporuje.“

¹²³ NIHAL, Hassan. *50,000 Iraqi refugees forced into prostitution* [online]. The Independent, 2007 [cit. 15.11.2012]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/50000-iraqi-refugees-forced-into-prostitution-454424.html>.

a finančním postihem 1000 až 3000 SYP. V případě osob mladších 21let hrozilo, podle čl. 1, odstavce B, odnětí svobody od jednoho do pěti let a finanční postih 1000 až 5000 SYP.¹²⁴ Po roce 2003, kdy se výdělek iráckých prostitutek, pracujících v damašských nočních klubech, pohyboval mezi 30 a 100 USD za večer, tak bylo nutné přizpůsobit, tedy zvýšit, tyto finanční postihy.¹²⁵ K tomu do jisté míry došlo až v roce 2010 přijetím legislativního nařízení č. 3 zakazujícího obchodování s lidmi, mimo jiné i za účelem prostituce. Výše finančního postihu byla navýšena na 100.000 až 200.000 SYP.¹²⁶

Prostituci v Sýrii je možné rozdělit na základně místa jejího provozování do dvou skupin. Za první na tzv. *prostituci soukromou*, kdy si samotné ženy, popř. jejich mužští příbuzní, v menší míře ženské příbuzné, sjednávaly schůzky s klienty a následně pak danou činnost provozovaly ve svých bytech. Počet těchto pracovníků však lze jen stěží odhadnout. Druhou skupinu pak tvořila tzv. *prostituce veřejná*. Jak již tento název napovídá, probíhala tato činnost prostřednictvím nočních klubů, které byly označovány nejčastěji jako „restaurace“ nebo „kasina“.¹²⁷ Tyto kluby se nacházely především v okrajových částech velkých měst, ale mnohdy byly právě pod označením „restaurace“ otevírány i v samotných centrech. V případě Damašku se jednalo např. o čtvrť Báb Túmá, v Aleppu byly tyto „restaurace“ otevírány nejčastěji na ulici al-Bárún ve čtvrti al-Hamdáníja.¹²⁸

¹²⁴ Al-Maktaba al-qánúníja al-iliktrúníja as-súríja wa al-ʿarabíja. *Al-qánún raqam 10 li-ám 1961 mukáfahat ad-daʿára fí Súríja* [online]. 2011 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://law-library.syriaforums.net/t320-topic>.

¹²⁵ AL-HAIDERI, Sahar. *Damascus Nightclubs Recruit Iraqi Girls* [online]. Institute for War and Peace Reporting, 2005 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://iwpr.net/report-news/damascus-nightclubs-recruit-iraqi-girls>.

¹²⁶ Al-Maktaba al-qánúníja al-iliktrúníja as-súríja wa al-ʿarabíja. *Al-marsúm at-tašríʿaí raqam 6: qánún mukáfahat al-itižár bil-bušára* [online]. 2011 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://law-library.syriaforums.net/t28-topic>.

¹²⁷ ZOEPF, Katherine. *Desperate Iraqi Refugees Turn to Sex Trade in Syria* [online]. Global Policy Forum, 2007 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/167/35657.html>.

¹²⁸ Interview s Muhammadem ʿAMMAREM, spolujednatel realitní kanceláře, Damašek 16.1.2011; Interview se Sydrou ISSA, studentka univerzity v Aleppu, Aleppo 20.11.2010.

Největší koncentrace podniků, nabízející sexuální služby, se nacházela při hlavní silnici z Damašku do města Sajdnája, zejména ve městě Ma'araba, situovaném přibližně čtvrt hodiny cesty z Damašku. Zde je možné uvést např. noční klub *al-Rawábí*, který patřil mezi nejdražší podniky tohoto druhu v Sýrii, a kde se také rozlévala importovaná skotská whisky. Podobně, jako tomu bylo v jiných podnicích nabízejících sexuální služby, i zde ženy a dívky, většinou právě Iráčky (70 až 80 %), tancovaly před svými potencionálními zákazníky, kteří pocházeli nejčastěji ze států Perského zálivu, hlavně ze Saudské Arábie.¹²⁹

Dalším způsobem, jakým lze rozdělit prostituci v Sýrii, je na základě míry jejího vynucování. Jak z výše uvedeného textu vyplývá, prostituce byla, navzdory mnohým rizikům s ní spojených, nejnynosnější „prací“, snadno dostupnou pro irácké ženy a dívky. Ty pak sami nebo prostřednictvím nočních klubů nabízely sexuální služby. Jsou však známy i případy, kdy zejména mladší dívky do věku 15let, byly nuceny, buď členy své vlastní rodiny, nebo třetími osobami, provozovat tyto služby.¹³⁰ Syrská vláda pak ve snaze vymítit tento problém přijala již zmíněné legislativní nařízení č. 3 zakazující obchodování s lidmi. Na provozování irácké prostituce v Sýrii je možné nahlížet jako na velice problematickou záležitost, kde vedle morálního hlediska je možné spatřovat také bezpečnostní riziko v podobě šíření pohlavně přenosných nemocí, zejména viru HIV.

Mezi obvyklé problémy spojované s iráckými uprchlíky patřila také vysoká míra korupce, zejména uplácení imigračních úředníků při vyřizování žádostí o vystavení turistických víz nebo orgánů činných v trestním řízení ve snaze ovlivnit rozhodnutí ve věci provozování nezákonné činnosti, např. dětské práce nebo prostituce. Dále se jednalo o drobné krádeže vyskytující se zejména ve

¹²⁹ ZOEPF, Katherine. *Desperate Iraqi Refugees Turn to Sex Trade in Syria* [online]. Global Policy Forum, 2007 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/167/35657.html>.

¹³⁰ AL-HAIDERI, Sahar. *Damascus Nightclubs Recruit Iraqi Girls* [online]. Institute for War and Peace Reporting, 2005 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://iwpr.net/report-news/damascus-nightclubs-recruit-iraqi-girls>.

městech, a to i na samotném Velvyslanectví Irácké republiky v Damašku.¹³¹ Závažnějšími případy pak byly např. únosy doprovázené požadavkem výkupného.

4. 4 Školství

Syrské školství, podobně jako v České republice, je rozděleno na základní, střední a vysoké, resp. primární, sekundární a terciární. Tyto stupně jsou provozovány školami státními, jejichž studium je bezplatné, a soukromými, kde roční školné činí v průměru 500 USD v případě primárního a sekundárního stupně a až 4000 USD v případě terciárního stupně.¹³² Primární šestiletý stupeň je povinný pro všechny děti od věku šesti let. Na něj pak navazuje sekundární stupeň, který je rozdělen na nižší tříletý stupeň, po jehož absolvování následuje vyšší sekundární stupeň, který je zakončen vyučením (po dvou letech) nebo maturitou (po třech letech).¹³³ Terciární stupeň zajišťuje šest státních univerzit (v Aleppu, Latákíji, Homsu, Dajr az-Zoru a dvě v Damašku) a sedmnáct univerzit soukromých (Příloha č. 8).¹³⁴

Příslušný čl. 37 Ústavy Syrské arabské republiky, která byla přijata dne 13. března 1973, zaručoval právo bezplatného a zároveň povinnost základního vzdělání pro všechny. Na to dne 12. srpna 1981 navázal zákon č. 35 o povinné školní docházce, který mimo jiné stanovil i právní postihy za jeho porušení.¹³⁵ Pro děti iráckých uprchlíků tak neexistovala žádná nařízení znemožňující jim studium na státních nebo soukromých základních školách. V případě zápisů na

¹³¹ Al-ládží'úna al-*c*iráqjúna. *‘*Ilá al-*muqímína fí súríja: ahdarú min as-saraqa (an-našl) amáma mabaná as-sifára al-‘*iráqíja [online]. 2007 [cit. 22.11.2012]. Dostupné z: <http://iraqi-refugees.org/index.php?do=article&id=6894>.

¹³² AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 34.

¹³³ International Bureau of Education: *World Data on Education: Syrian Arab Republic* [online]. 2011 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Syrian_Arab_Republic.pdf.

¹³⁴ Úplný seznam vysokých škol v Sýrii je dostupný na stránkách Ministry of Higher Education, viz. <http://www.mohe.gov.sy/new>.

¹³⁵ International Bureau of Education: *World Data on Education: Syrian Arab Republic* [online]. 2011 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Syrian_Arab_Republic.pdf.

střední školy bylo příslušnou vzdělávací institucí požadováno předložení dokumentace posledního roku studia na základní škole a rodný list, v případě dětí iráckých uprchlíků pas a souhlas *Iraqi National Union for Students in Syria*. Absolvování středoškolského stupně v Sýrii pak bylo nezbytné pro přijetí na jakoukoli vysokou školu.¹³⁶

Z celkového počtu 350 tis. dětí iráckých uprchlíků ve věku 6 až 18 let bylo zapsáno ke studiu pouhých 33 tis. dětí, tedy necelých 10 % (k červnu 2007) (Příloha č. 9). Naprostá většina těchto studentů navštěvovala státní školy a jen přibližně 1000 dětí navštěvovalo školy soukromé. I takto relativně nízký počet zapsaných iráckých studentů ale znamenal negativní dopad v podobě přeplněnosti tříd, kde se mnohdy tísnilo až 50 dětí.¹³⁷ I tímto problémem se zabývala UNHCR, jejíž rozpočet na podporu školství v Sýrii činil 47 mil. USD na rok 2008, ve spolupráci s ostatními vládními i nevládními organizacemi, např. UNICEF nebo PU. Ve vytížených oblastech tak vzniklo množství škol a výukových center, např. dvě školy ve čtvrti Džaramána postavené organizací PU, za finanční účasti UNHCR, nebo výuková centra pro irácké děti ve čtvrtích Džaramána a Sajjida Zajnab v rámci projektu *Education Information Units*.¹³⁸ Dalším donorem, který se zasadil o podporu školství v Sýrii, byla švýcarská vláda, která financovala výstavbu dvou škol.¹³⁹ Podle vládních odhadů by bylo ale zapotřebí vybudovat až sto škol, které by pojaly všechny irácké studenty.¹⁴⁰

Na tomto místě je třeba uvést i příčiny takto nízké míry školní docházky mezi dětmi iráckých uprchlíků, což zcela nepochybně souvisí s výše uvedenými kapitoly. Nejpravděpodobněji se zde jeví již mnohokrát zmiňovaná neuspokojivá finanční situace iráckých rodin. Ačkoliv bylo studium na státních školách bezplatné, musely rodiny uhradit učební pomůcky a školní uniformy, což

¹³⁶ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 33.

¹³⁷ Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007, s. 14-15 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

¹³⁸ UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 8 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

¹³⁹ FAGEN, P. W., 2007, s. 16.

¹⁴⁰ AL-MIQDAD, F., 2007, s. 20.

představovalo přibližně 5000 SYP ročně.¹⁴¹ V rámci *Education Programme* UNHCR poskytla pro školní rok 2007/2008 20.000 školních uniforem, aby tak registrovaným iráckým rodinám snížila tyto náklady a motivovala posílat děti do škol.¹⁴² Druhým motivačním programem, tentokrát ministerstva sociálních věcí a práce, bylo financování rodin za účelem posílání dětí do školy namísto do práce.¹⁴³ Za další příčiny nízké míry školní docházky lze požadovat strach z vyhoštění, což se týkalo rodin bez platného povolení k pobytu, které se obávaly prozrazení, nebo chybějící dokumentaci, v případě středoškolského stupně studia.

4. 5 Zdravotnictví

Základní zdravotní péče poskytovaná ve státních nemocnicích, podobně jako studium na státem zřizovaných školách, je bezplatná. Složitější zákroky, jakými jsou např. operace nebo léčba rakoviny či srdečních obtíží, si ale musí pacient hradit sám. V případě iráckých uprchlíků registrovaných UNHCR financovala tato organizace až 80 % ceny léčby, a to do výše 15.000 SYP. Dalším druhem zdravotnických zařízení jsou kliniky zřizované Syrským červeným půlměsícem v oblastech, ve kterých se usídlovali iráčtí uprchlíci, např. ve čtvrtích Sajjida Zajnab, Džaramána a Jarmúk, a nemocnice zřizované při kláštorech, např. Dajr Ibráhím Chalíl, taktéž ve čtvrti Džaramána. Zdravotní péče poskytovaná těmito institucemi je zcela bezplatná. Třetím poskytovatelem zdravotní péče jsou pak soukromé kliniky, kde si pacient veškerá ošetření hradí sám.¹⁴⁴

Jedním z rizik spojených s iráckou přítomností v Sýrii bylo šíření nemocí. Nejvíce diskutované v tomto ohledu bylo šíření viru HIV, jako doprovodného jevu zvyšující se míry irácké prostituce. Od prvního zaznamenaného případu onemocnění v Sýrii v roce 1987 se až do prosince 2011 nakazilo celkem 779

¹⁴¹ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 33.

¹⁴² UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 7 [cit 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org/sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

¹⁴³ IRIN. *Syria: Child labour still rampant* [online]. 2006 [cit 12.11.2012]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/25539/Syria-Child-labour-still-rampant>.

¹⁴⁴ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 32-33.

osob, z toho ale jen od roku 2003 bylo zaznamenáno 507 nových případů onemocnění (Příloha č. 10). Více než 40 % z celkového počtu nakažených pak představovali právě cizinci.¹⁴⁵ Druhým problémem byla nedostatečná míra vakcinace. U dětí do pěti let se jednalo v případě tuberkulózy o 91,3 %, dětské obrny 75 %, hepatitidy B 62,5 %, tetanu 40 % a meningitidy jen 15 % očkovaných dětí. Tato čísla se vedle státních nemocnic, zdravotnických center a soukromých klinik snažily navýšit i mobilní očkovací týmy.¹⁴⁶ Pro porovnání zde ještě uvádím míru vakcinace u dětí v České republice, která pohybuje okolo 98 % v případě tuberkulózy, dětské obrny i tetanu.¹⁴⁷

4. 6 Bezpečnost

Vedle obětí operace Irácká svoboda a následné politické destabilizace Iráku přišla do Sýrie celá řada osob a organizací aktivně podporujících, či dokonce přímo podílejících se na boji proti koaličním jednotkám a nově vytvořené irácké vládě. Můžeme zde jmenovat povstalce z města Falúdža, která byla koaličními vojsky dvakrát dobývána během roku 2004, nebo prominenty svrženého režimu Saddáma Husajna, jakým byl např. již zmíněný Muhammad Júnis al-Ahmad. Ten kromě guerillového boje vedeného ze syrského území proti koaličním jednotkám usiloval o rozhodující postavení ve straně Ba'ath. Střetl se tak s 'Izzat Ibráhímem ad-Dúrim, dalším vysoce postaveným členem bývalého režimu, který také našel útočiště v Sýrii, odkud se snažil organizovat boj proti koaličním jednotkám.¹⁴⁸ Záběry z těchto bojů, nejčastěji podbarvené protiamerickou hudbou s občasnými anglickými titulky, pak byly vysílány na satelitním kanálu al-Zawra'a TV, který založil další irácký exulant v Sýrii, Mišán al-Džáburí.

¹⁴⁵ UNAIDS: *Country progress report: Syrian Arab Republic* [online]. 2012 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/dataanalysis/knewyourresponse/countryprogressreports/2012Countries>.

¹⁴⁶ WFP. *Assessment of the Situation of Iraqi Refugees in Syria* [online]. 2007, s. 30-32 [cit. 9.11.2012]. Dostupné z: <http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp119686.pdf>.

¹⁴⁷ Interview s Mgr. Ivou PISKOVOU, pracovnice Oddělení epidemiologie při Odboru ochrany veřejného zdraví Ministerstva zdravotnictví České republiky, Praha 7.3.2013.

¹⁴⁸ HOWARD, Michael. *Battle for new leader likely*. [online]. The Guardian, 2007 [cit. 2.2.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/jan/01/iraq.michaelhoward>.

Z důvodu podněcování násilí proti koalici vojskům a šíitským muslimům byl v roce 2007 na nátlak administrativy USA vůči Arabsatu a Nilesatu, jejichž prostřednictvím kanál al-Zawra'a TV vysílal, zrušen. Krátce poté ale byla jeho činnost obnovena pod názvem ar-Ra'í. Také šíitská hnutí, např. již zmiňovaná Mahdího armáda, jejíž damašskou pobočku vedl Saláh al-^cUbajdí, se soustředila na mediální kampaň, jejímž cílem byl nábor nových členů.¹⁴⁹

Syrská vláda se stavěla otevřeně ke všem těmto skupinám bez ohledu na etnickou či náboženskou příslušnost jejích členů, neboť se snažila s každou skupinou, jako potenciální budoucí elitou Iráku, udržovat dobré vztahy.¹⁵⁰ Toto balancování ale představovalo pro Sýrii značné bezpečnostní riziko. Jako tomu již bylo v minulosti, i v tomto případě hrozilo, že se mezi sebou bojující strany obrátí proti „svému spojenci“.¹⁵¹ Úvahy o tomto vývoji se mohly objevit v sobotu 27. září 2008, kdy explodovalo přibližně 200 kg trhaviny v zaparkovaném voze v damašské čtvrti Sajjida Zajnab. Při tomto útoku, který syrský ministr vnitra Bassám ^cAbd al-Madžid označil za „zbabělý teroristický akt“, zemřelo 17 lidí a dalších 14 lidí bylo zraněno.¹⁵² Zmíněné úvahy pak byly ještě posíleny, když se v sobotu 7. listopadu 2008 k útoku přihlásila skupina *Fatah al-Islam*, jejíž zakladatel Šákir al-^cAbsí zpočátku spolupracoval s hlavním představitelem irácké al-Qá'idy Abú Músabem az-Zarqáwím. Nejednoznačný postoj syrských představitelů k irácké menšině však jako motiv útoku uveden nebyl.¹⁵³ Další exploze se odehrála na čerpací stanici opět ve čtvrti Sajjida Zajnab ve čtvrtek 3. prosince 2009, kdy byli zabiti dva pracovníci stanice a iránský řidič autobusu. Nový

¹⁴⁹ LEENDERS, R., 2008, s. 1575.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 1576.

¹⁵¹ Za jeden z nejvýraznějších příkladů takového balancování lze považovat sliby Velké Británie v období první světové války, které byly prostřednictvím jejích ministrů a diplomatů prezentovány zástupcům palestinských Arabů a Židů, a které vzhledem k tomu, že se jednalo o společné území, byly převážně protichůdné. Právě tyto sliby byly příčinou pozdějších povstání a bombových útoků proti britské mandátní správě, např. bombového útoku na hotel Krále Davida v Jeruzalémě v červnu 1946.

¹⁵² BBC News. *Syrian car bomb attack kills 17* [online]. 2008 [cit. 7.2.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7639137.stm.

¹⁵³ Al-Jazeera: *Syrian TV airs blast confessions* [online]. 2008 [cit. 7.2.2013]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2008/11/2008116213423317560.html>.

ministr vnitra Muhammad Samúr však v tomto případě popřel, že se jednalo o teroristický čin s vysvětlením, že explozi způsobila přetlakovaná pneumatika autobusu.¹⁵⁴ Nelze tedy s jistotou potvrdit, s odvoláním na oficiální zdroje, že se irácká přítomnost v Sýrii projevila snížením bezpečnosti. Přesto je však namístě poznamenat, že bombový útok ze září 2008 a nevyjasněná exploze z prosince 2009 byli prvními velkými výbuchy v Sýrii od 80. let 20. stol.

Vrostl i počet útoků proti konkrétním osobám. V roce 2006 byl zavražděn např. irácký tlumočnick, který během operace Irácká svoboda spolupracoval s koaličními jednotkami, nebo o rok později irácký novinář a režisér Adnán Ibráhím, který byl ubodán před svoji kanceláří v Damašku.¹⁵⁵ Podle statistik UNODC (*United Nations Office on Drugs and Crime*, neboli *Úřad OSN pro drogy a kriminalitu*) po roce 2003 překročil počet vražd poprvé hranici 400 případů za rok, zatímco v předchozích pěti letech, 1998-2002 se průměrná míra pohybovala okolo 350 případů za rok. V roce 2007 se odehrálo dokonce 533 případů vražd (Příloha č. 11).¹⁵⁶ Celkově se tak míra kriminality zvýšila o více než 20 %, a to i přes vynaložení finančních prostředků ze státního rozpočtu ve výši 15 mil. USD za rok 2006 pro účely vynucování práva.¹⁵⁷ Na tomto vynucování se podílely policejní složky a tajná zpravodajská služba *muchábarát*.¹⁵⁸

¹⁵⁴ BBC News. *Damascus bus explosion kills three people* [online]. 2009 [cit. 8.2.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8392369.stm.

¹⁵⁵ LEENDERS, R., 2008, s. 1575.

¹⁵⁶ UNOCD. *International homicide, number and rate per 100.000 population* [online]. 2012 [cit. 12.2.2013]. Dostupné z: <http://data.un.org/Data.aspx?d=UNODC&f=tableCode%3A1>.

¹⁵⁷ AL-MIQDAD, F., 2007, s. 20.

¹⁵⁸ LEENDERS, R., 2008, s. 1570.

5 SNAHY O SNÍŽENÍ DOPADŮ IRÁCKÉ MIGRACE

Postup syrských zákonodárných orgánů v otázce řešení dopadů irácké migrace na majoritní populaci nebyl dostatečně pohotový, což zapříčinilo prohloubení těchto dopadů. O systematickém řešení irácké otázky lze hovořit až od počátku roku 2007, kdy se syrská vláda pokusila snížit masivní příliv iráckých uprchlíků změnou imigrační politiky, což vyústilo v zavedení vízové povinnosti pro irácké občany na podzim 2007. Dalším krokem, nabízejícím řešení samotných dopadů nikoliv jejich příčin, bylo podání žádosti o finanční pomoc od mezinárodního společenství.

5. 1 Změna syrské imigrační politiky

Sýrie, jak již bylo výše zmíněno, není signatářem Úmluvy o postavení uprchlíků z roku 1951. Není tedy vázána povinnostmi z ní plynoucími kromě ustanovení, týkajících se základních lidských práv a svobod, které vyplývají ze znění úmluv, které byly syrskou vládou podepsány (např. Všeobecná deklarace lidských práv), a mají tak dosah i mezi uprchlíky. Těm je tak garantováno právo na život a majetek, svoboda náboženství či rovnost před zákonem. Mohou ale být deportováni zpět do země svého původu, a to i navzdory rizikům tím způsobených, např. neoprávněnému trestnímu stíhání, věznění, apod. I přes tuto skutečnost však zastávala syrská imigrační politika již od 40. let 20. stol. s výjimkou let 90. tzv. princip arabského bratrství (*Qawmíjja*). Ten znamenal pro irácké uprchlíky, podobně jako pro občany ostatních arabských zemí přicházejících do Sýrie, bezvízový přístup a začlenění do společnosti.¹⁵⁹ Toto začlenění uprchlíků však bylo limitováno již zmíněnou absencí jasného plánu ekonomické a politické integrace.¹⁶⁰

Princip arabského bratrství byl patrný již během pasové kontroly na hraničních přechodech, kde zatímco Syřané čekali ve frontě označené „*citizens*“ a občané nearabských států ve frontě „*foreigners*“, byla pro příslušníky dalších arabských zemí zřízena zvláštní fronta „*Arab foreigners*“. Zde iráčtí uprchlíci získali vstupní povolení s platností na tři měsíce, které bylo možné jedenkrát

¹⁵⁹ FAGEN, P. W., 2007, s. 4-5.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 16.

prodloužit o další tři měsíce na příslušném imigračním oddělení v Damašku, nebo v jiném městě s tímto oddělením.¹⁶¹ V průběhu svého pobytu v Sýrii mohli tito Iráčané nabývat movitý i nemovitý majetek, využívat bezplatného školství nebo zdravotnictví, ale jak již bylo výše uvedeno, nebylo jim zde umožněno pracovat ve státní správě. Další skutečností, s níž princip arabského bratrství nepočítal, byla, podobně jako ve většině arabských zemí, nemožnost získání trvalého pobytu nebo dokonce státního občanství, a to ani pro děti uprchlíků již narozené v Sýrii. Po vypršení platnosti povolení k pobytu tak byli iráčtí uprchlíci nuceni opustit území Sýrie a pro znovuzískání vstupního povolení opět projít pasovou kontrolou na hraničním přechodu.¹⁶²

V důsledku neustále se zvyšujícího počtu příchozích iráckých uprchlíků se začala syrská imigrační politika na konci roku 2006 měnit.¹⁶³ V prosinci 2006 vláda připustila možnost snížení tohoto počtu zavedením vízové povinnosti pro irácké občany.¹⁶⁴ O měsíc později se pak ministr vnitra Bassám °Abd al-Madžid pokusil prosadit omezení platnosti vydávaných vstupních povolení na dva týdny s možností jediného prodloužení o další dva týdny. Po vypršení této doby pak měli iráčtí uprchlíci opustit území Sýrie, a to na čtyři týdny, než mohli opětovně požádat o vstupní povolení. Od tohoto záměru však na počátku února 2007 po mezinárodním tlaku upustil.¹⁶⁵ To ale neznamenal kompletní upuštění od nové linie imigrační politiky, a tak následovaly další návrhy legislativních změn, týkající se platnosti vstupních povolení pro irácké uprchlíky.

Definitivní odklon od imigrační politiky zastávající princip arabského bratrství nastal v pondělí 10. září 2007, kdy syrská vláda oznámila svůj záměr zavedení vízové povinnosti pro irácké občany. Tato vízová povinnost vstoupila v platnost již po skončení postního měsíce ramadánu v pátek 12. října 2007.

¹⁶¹ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 27.

¹⁶² FAGEN, P. W., 2007, s. 5.

¹⁶³ Podobný vývoj bylo možné pozorovat také v Jordánsku, kde byla vydávána vstupní povolení pro irácké uprchlíky jen pro zdravotní nebo studijní účely. Ostatní uprchlíci byli vraceni zpět do vlasti. Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007, s. 6 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

¹⁶⁴ LEENDERS, R., 2008, s. 1568.

¹⁶⁵ AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 27-28.

Iráčanům, jimž v této době ještě nevypršela platnost povolení k pobytu, bylo umožněno zůstat v Sýrii po dobu trvání platnosti tohoto povolení, avšak ihned poté museli Sýrii opustit. Syrská turistická víza, jež byla vydávána na dobu tří měsíců,¹⁶⁶ mohli iráčtí žadatelé obdržet pouze na syrské ambasádě v Bagdádu, ve čtvrti al-Mansúr, což s ohledem na nestabilní situaci v Iráku představovalo pro tyto žadatele značné bezpečnostní riziko.¹⁶⁷ Někteří z nich se proto rozhodli toto riziko nepodstupovat a raději zůstat v Sýrii ilegálně.¹⁶⁸

Vedle plánovaného snižování počtu iráckých uprchlíků mělo zavedení vízové povinnosti také negativní dopady, a to uplácení při vyřizování vízových žádostí. Požadavky státu na příjemce víza nebyly totiž formulovány zákonem, a tak posuzování žádostí bylo závislé na libovůli příslušného úředníka. Vznikl tak zde prostor pro uplácení těchto úředníků za účelem kladného vyřízení žádosti.¹⁶⁹

5. 2 Žádost o finanční pomoc

Vedle snah syrské vlády o eliminaci negativních jevů irácké přítomnosti na majoritní populaci, k níž mělo dojít změnou legislativy týkající se imigrační politiky, resp. zavedením vízové povinnosti pro irácké občany, požádala také Sýrie mezinárodní společenství o finanční pomoc. K tomu došlo na konferenci UNHCR „*Addressing the Humanitarian Needs of the Refugees and Internally Displaced Persons in Iraq and in the Neighboring Countries*“ konané v Ženevě ve dnech 17. a 18. dubna 2007. Zde ve svém projevu přednesl syrský ministr zahraničních věcí Walíd al-Muʿallim žádost na poskytnutí finanční pomoci ve výši 256.810.000 USD, jež měla být využita na podporu školství a zdravotnictví a na rozvoj infrastruktury, která nebyla na masivní příchod iráckých uprchlíků

¹⁶⁶ Tato doba ale mohla být prodloužena, a to za předpokladu, poskytnul-li žadatel potvrzení o pokračujícím studiu nebo o hospitalizaci v Sýrii. UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 4 [cit 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

¹⁶⁷ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 12.

¹⁶⁸ Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007, s. 8 [cit 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

¹⁶⁹ LEENDERS, R., 2008, s. 1568-1569.

připravena. Uvedl také, že finanční zatížení z důvodu irácké přítomnosti v Sýrii již bylo vyčísleno na 1 mld. USD.¹⁷⁰

Ačkoliv byli členové ženevské konference ve věci finanční pomoci pro hostitelské země převážně příznivě nakloněni, přetrvávala mezi západními státy nedůvěra v syrskou vládu a přerozdělení finanční pomoci jejím prostřednictvím. Z tohoto důvodu vyhledávala většina dárců jiné cesty, jimiž mohla sponzorovat školství, zdravotnictví, apod. Většina finančních prostředků tak plynula skrze mezinárodní organizace, což bylo také v případě pomoci poskytnuté švýcarskou vládou skrze UNHCR na výstavbu dvou škol.¹⁷¹ Syrská vláda se přesto snažila mít dohled nad poskytovanou zahraniční pomocí a prohlašovala, že „*jakákoliv forma pomoci by měla procházet skrze syrský parlament.*“¹⁷² Toho se jí podařilo dosáhnout v březnu 2008, kdy bylo podepsáno Memorandum o porozumění (*Memorandum of Understanding*) mezi jím kontrolovaným Syrským červeným půlměsícem a devíti mezinárodními nevládními organizacemi, které pověřovalo Syrský červený půlměsíc řízením pomoci.

Ne všechny státy však byly ochotné hostitelské zemi pomoci. Např. státy Perského zálivu, které také přijaly irácké uprchlíky, odmítly, i přes své bohatství plynoucí z ropného průmyslu, poskytnout finanční pomoc s odůvodněním, že pomoc hostitelským zemím mají poskytnout státy zodpovědné za vzniklou krizi, tedy především USA.¹⁷³ Problém finanční podpory se objevil v květnu 2008 i ze strany UNHCR, když Vysoký komisař OSN pro uprchlíky António Manuel de Oliveira Guterres zveřejnil finanční schodek organizace a prohlásil: „*Nebudeme schopni pomoci stovkám tisíc nejohroženějších iráckých uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, pokud nezískáme finanční prostředky na zbytek roku 2008. Bez této podpory se humanitární krize, jíž jsme čelili v uplynulých dvou letech, ještě prohloubí.*“¹⁷⁴ Záporná bilance se však opakovala i následující rok, a to i přes poskytnutí finančního daru ve výši 5 mil. USD od Saudské Arábie. Na kompletní

¹⁷⁰ FAGEN, P. W., 2007, s. 18.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 16.

¹⁷² Citováno z: LEENDERS, R., 2008, s. 1572.

¹⁷³ Tamtéž, s. 1572-1573.

¹⁷⁴ UNHCR. *UNHCR faces funding shortfall for Iraq operation* [online]. 2008 [cit. 29.1.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/482457a24.html>.

zajištění všech programů ale byla potřeba podle Carole Laleve, mluvčí UNHCR v Sýrii, 397 mil. USD, z nichž bylo k dispozici přibližně jen 150 mil. USD.¹⁷⁵

5. 3 Absence integrační politiky

Syrská vláda se od konce roku 2006 snažila omezit množství negativních dopadů zapříčiněných přítomností iráckých uprchlíků výše uvedenou změnou imigrační politiky, a posléze i žádostí adresovanou mezinárodnímu společenství o finanční pomoc. Během celé doby trvání pobytu těchto uprchlíků na území Sýrie, tedy od roku 2003 do přelomu let 2011/2012, nebyla řešena třetí, již zmíněná a podle mne zcela zásadní, otázka vytvoření plánu, který by se zabýval politickou a ekonomickou integrací iráckých uprchlíků, jinými slovy plánu na zařazení iráckých uprchlíků do hospodářské struktury státu. Ten by počítal s pracovním zařazením Iráčanů, což by primárně přispělo ke zvýšení jejich životní úrovně a snížení kriminality, jakožto práce na černo, dětské práce, prostituce, apod., a tím i snížení zatíženosti státního rozpočtu.

S největší pravděpodobností s tímto plánem nebylo počítáno ze dvou důvodů. Za prvé syrská vláda doufala v brzkou bezpečnostní stabilizaci Iráku a neočekávala tak dlouhodobou přítomnost těchto uprchlíků. Druhým důvodem pak byla obava z možného nárůstu iráckého vlivu a ohrožení stávajících mocenských struktur, jako tomu bylo v případě palestinských uprchlíků v Jordánsku na počátku 70. let 20. stol. Zde je ovšem nutné připomenout, že palestinstí uprchlíci značně převýšili počet jordánských rezidentů. V případě iráckých uprchlíků se jednalo jen o necelých 10 % celkové populace.

¹⁷⁵ IRIN. *JORDAN-SYRIA: UNHCR funding shortfall for Iraqi refugees* [online]. 2009 [cit. 30.1.2013]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/85144/JORDAN-SYRIA-UNHCR-funding-shortfall-for-Iraqi-refugees>

6 IRÁČTÍ MIGRANTI V DALŠÍCH ZEMÍCH BLÍZKÉHO VÝCHODU

Sýrie nebyla jedinou zemí blízkovýchodního regionu, která se potýkala s dopady irácké migrace. Jak již bylo uvedeno ve třetí kapitole, irácké uprchlíky přijalo také Jordánsko, Egypt, Írán, Libanon, Turecko a některé státy Perského zálivu, přičemž míra dopadů se lišila především podle počtu přijatých Iráčanů a jejich poměru k majoritní populaci. V případě Jordánska nebo Egypta byly tyto dopady citelné. Naproti tomu v Libanonu, kde iráčtí uprchlíci představovali přibližně necelá 2 %, se přítomnost tohoto nového segmentu společnosti nijak výrazně neprojevila. Podobně tomu bylo i v Íránu a Turecku.

6. 1 Jordánsko

Již před invazí koaličních vojsk do Iráku v roce 2003 žilo v Jordánsku podle odhadů mezi 50 a 300 tis. iráckými imigranty. Ti přicházeli během irácko-iránské války v 80. letech, během první války v Perském zálivu a následných ekonomických sankcí, uvalených na Irák v 90. letech. Následkem operace Irácká svoboda, probíhající od 20. března do 1. května 2003, a bezpečnostní destabilizace, která vyvrcholila sektářským násilím v roce 2006, překročilo jordánské hranice podle vládních odhadů 450 až 500 tis. Iráčanů, podle UNHCR dokonce až 750 tis. Iráčanů (k roku 2007).¹⁷⁶ Průběh této migrace byl ve srovnání s iráckým prouděním do Sýrie podobný. Po pádu Saddáma Husajna v roce 2003 přicházeli do Jordánska hlavně sympatizanti a významní představitelé svrženého režimu, mezi které lze uvést např. Husajnovy dcery Raghdu a Ranu.¹⁷⁷ V roce 2004, následkem bojů mezi koaličními jednotkami a iráckými povstalci, zejména ve městech Falúdža, Bagdád a Tikrít, a poté i v roce 2005 mířili do Jordánska obyvatelé právě těchto měst. Třetí a nejsilnější vlna migrace pak probíhala v letech 2006 a 2007, jako následek gradujícího sektářského násilí v Iráku, především mezi sunnitskými a šíitskými muslimy, a přivedla do

¹⁷⁶ DE BEL-AIR, F., 2009, s. 1.

¹⁷⁷ ARRAF, Jane. *Daughter: Saddam had a big heart* [online]. 2003 [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.cnn.com/2003/WORLD/meast/08/01/sprj.irq.saddam.daughters/index.html>.

země nižší a střední vrstvy irácké společnosti. Téměř 80 % těchto iráckých migrantů se usídlilo v Ammánu, další pak ve městě Zarqa.¹⁷⁸

Jordánsko, stejně tak jako Sýrie, není signatářem Úmluvy o postavení uprchlíků z roku 1951. Oproti svému severnímu sousedu je také poznamenáno masovou palestinskou imigrací, jejíž následky se naplno projeví již počátkem 70. let ohrožením stávajících mocenských struktur. Navzdory této negativní zkušenosti se však Jordánsko rozhodlo přijmout až 100 tis. iráckých uprchlíků. Za tímto účelem byly ve spolupráci s UNHCR otevřeny dva uprchlické tábory. Iráčané pak vstupovali na jordánské území se vstupním povolením jako „hosté“, tzn. bez možnosti získání povolení k trvalému pobytu a pracovnímu povolení. To bylo vyhrazeno jen pro kvalifikovanou pracovní sílu, zejména lékaře a univerzitní profesory. Další podmínkou byla finanční hotovost u *Jordanian bank* ve výši minimálně 70.000 USD na pokrytí životních nákladů.¹⁷⁹

Jordánská vláda, stejně tak jako ta syrská, byla zpočátku tolerantní vůči iráckým imigrantům, a to i vůči těm, kteří se nacházeli na jordánském území bez nezbytných dokumentů. To ve své zprávě potvrdila i Human Rights Watch, když uvedla, že „jordánská vláda a jordánské exekutivní orgány prokázaly značnou shovívavost v prosazování imigračního zákona, obvykle byli deportováni ti Iráčané, kteří porušili jiný zákon.“¹⁸⁰ Tento přístup se však změnil po sérii sebevražedných bombových útoků na hotely v Ammánu dne 9. listopadu 2005, při nichž bylo zabito 60 lidí.¹⁸¹ Již počátkem roku 2006 jordánská vláda schválila nařízení zpřísnující režim vstupu do země a úplný zákaz vstupu iráckým mužům ve věku od 18 do 35 let. Od počátku následujícího roku pak probíhala jednání o zavedení vízové povinnosti pro irácké občany, která byla zavedena do praxe již v květnu 2007. Iráčané, jejichž žádost o udělení víza byla jordánskými úřady zamítnuta, poté odcházeli do Sýrie, kde byla vízová povinnost pro irácké občany zavedena až v říjnu 2007, nebo do Jemenu. Také finanční hotovost

¹⁷⁸ Fafo. *Iraqis in Jordan: Their Number and Characteristics* [online]. 2007, s. 4 [cit. 29.12.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/47626a232.html>.

¹⁷⁹ DE BEL-AIR, F., 2009, s. 4.

¹⁸⁰ Citováno: Tamtéž, s. 5.

¹⁸¹ BBC News. *Al-Qaeda claims Jordan attacks* [online]. 2005 [cit. 11.2.2013]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/4423714.stm>.

nutná pro získání povolení k trvalému pobytu, vyhrazeného i nadále pouze pro kvalifikovanou pracovní sílu, byla navýšena na 150.000 USD.¹⁸²

Procentuální zastoupení iráckých uprchlíků v Jordánsku se podobně jako v sousední Sýrii pohybovalo okolo 10 %. S tím souvisela také intenzita dopadů, s nimiž se obě země potýkaly. Nejčastěji zmiňovaný, stejně jako v Sýrii, byl prudký růst cen potravin, dopravy a nemovitostí, u nichž se v některých čtvrtích Ammánu pohyboval mezi 200-300 %.¹⁸³ Na rozdíl od Sýrie jsem se ale během pobytu v Jordánsku neseťkal s názory o neomezených finančních možnostech Iráčanů, což bylo dáno především vyššími životními náklady. Pro naprostou většinu iráckých uprchlíků totiž dlouhodobý pobyt na území Jordánska znamenal vyčerpání finančních zásob, které měly sloužit k pokrytí nákladů na několik týdnů, nanejvýš několik málo měsíců, než se měla bezpečnostní situace v Iráku opět uklidnit. K tomu však dodnes nedošlo.

Vedle vysokých životních nákladů přispíval ke zhoršení finanční situace také zmiňovaný zákaz pracovat, jehož zavedení jordánská vláda zdůvodnila vysokou mírou nezaměstnanosti mezi jordánskými občany: „*Nezaměstnanost je velkým problémem pro naše občany. Jak můžeme poskytnout lepší zacházení imigrantům než našim vlastním občanům?*“¹⁸⁴ Irácká imigrace do jisté míry skutečně znamenala zvýšení konkurence na pracovním trhu, kdy jordánské firmy upřednostňovaly irácké uchazeče, kterým v naprosté většině případů nebylo pracovní povolení uděleno. Tyto firmy pak využívaly skutečnosti, že tito *de iure* ilegální pracovníci, za což jim hrozilo vyhoštění, byli ochotni pracovat za nižší mzdu, než jejich jordánští kolegové. Podobná praxe existovala i u kvalifikovaných profesí, např. iráckí lékaři nebo vědečtí pracovníci, ačkoliv potřebné pracovní povolení měli, často pracovali za nižší mzdu, než jakou by pobíral jordánský zaměstnanec.¹⁸⁵ Navzdory tomuto nabírání iráckých pracovníků se

¹⁸² DE BEL-AIR, F., 2009, s. 5-6; O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 15.

¹⁸³ DE BEL-AIR, F., 2009, s. 9.

¹⁸⁴ Z prohlášení Nássira Judeha, mluvčího jordánské vlády: PERGAMENT, Danielle. *Survival Sex: Iraqi Refugees* [online]. 2008 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.marieclaire.com/world-reports/news/iraqi-refugees-prostitutes-sex-2>.

¹⁸⁵ Interview se Hanín ALFAR, studentka univerzity v Irbidu, Ammán 13.10.2010.

však míra nezaměstnanosti mezi uprchlíky pohybovala okolo 80 %.¹⁸⁶ Celková míra nezaměstnanosti ale mírně klesala. V roce 2002, tedy rok před vojenskou operací Irácká svoboda, se pohybovala okolo 15,3 %, načež o rok později klesla na 14,4 %. V letech 2006 a 2007, tedy v době největšího proudění iráckých uprchlíků do Jordánska, byly její hodnoty 14 % a 13,1 %. V následujícím roce pak dokonce 12,7 %.¹⁸⁷ Nelze tedy tvrdit, stejně jako v případě Sýrie, že irácká přítomnost v Jordánsku měla negativní dopad na tamní zaměstnanost.

Stejně tak jako v Sýrii, vedla i v Jordánsku vysoká míra nezaměstnanosti mezi iráckými uprchlíky k hledání nejrůznějších možností obživy a v konečném důsledku i ke zvýšení kriminality.¹⁸⁸ Jedním ze způsobů byla prostituce, provozovaná v Ammánu a dalších velkých městech Jordánska. Nelze však přesně určit, kolik iráckých žen a dívek zde takto pracovalo, protože na rozdíl od Sýrie, probíhala prostituce především v soukromí bytů, zatímco v nočních klubech jen minimálně.¹⁸⁹ Navíc zde také svou roli sehrál strach z vražd ze cti, kterých se dopouštěli příbuzní těchto pracovníc, např. jen v roce 2007 došlo k 17 případům takovýchto vražd.¹⁹⁰ Dalším způsobem nelegální obživy, podobně jako v Sýrii, byla dětská práce, která i v Jordánsku měla vzestupnou tendenci, avšak není možné tvrdit, že její příčinou byla explicitně irácká imigrace. Ani v tomto případě totiž neexistuje přesná dokumentace o iráckých dětských pracovnících. Celkové počty dětských pracovníků, jordánských i těch iráckých, podle studie *Working Children in the Hashemite Kingdom of Jordan: Results of the 2007 Child Labour Survey* představovaly více než 33 tis. osob ve věku 5 až 17 let (k roku 2007),

¹⁸⁶ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2008, s. 15.

¹⁸⁷ Index Mundi. *Jordan Unemployment rate* [online]. 2011 [cit. 14.2.2013]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/jordan/unemployment_rate.html.

¹⁸⁸ „Kriminalita vzrostla ne kvůli samotným uprchlíkům, ale především kvůli obtížné a stresující kvalitě života, obzvláště nízkým příjmům a nezaměstnanosti, která, abych pravdu řekla, byla přítomna i před příchodem uprchlíků.“ Interview se Hanín ALFAR, studentka univerzity v Irbidu, Ammán 13.10.2010.

¹⁸⁹ Women's Commission for Refugee Women and Children. *Iraqi Refugee Women and Youth in Jordan: Reproductive Health Findings* [online]. s. 7, 2007 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/48aa82fa0.pdf>.

¹⁹⁰ PERGAMENT, Danielle. *Survival Sex: Iraqi Refugees* [online]. 2008 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.marieclaire.com/world-reports/news/iraqi-refugees-prostitutes-sex-2>.

pracujících především v automobilovém průmyslu, zemědělství a turistickém ruchu.¹⁹¹

V neposlední řadě pro Jordánsko znamenal příliv iráckých uprchlíků tlak na školství a zdravotnictví. Bezplatné školství pro jordánské studenty, které je zajištěno článkem ústavy z roku 1952, bylo zpřístupněno i studentům z iráckých rodin s platným povolením k pobytu. Ti, kteří příslušné povolení neměli, mohli využívat jen soukromých škol, avšak pro vysoké ceny školného bylo i těchto studentů minimum. Z přibližně 250 tis. iráckých dětí školního věku tak ve školním roce 2006/2007 navštěvovalo jordánské školy necelých 20 tis. studentů.¹⁹² V praxi to ovšem znamenalo, že se v některých třídách tísnilo až 60 dětí, což školy řešily nejčastěji směnným provozem.¹⁹³ Také zdravotnická zařízení byla přeplněna, zejména dvě kliniky, které jako jediné v zemi poskytovaly bezplatnou základní zdravotní péči iráckým uprchlíkům. Ta až do poloviny roku 2007 byla podmíněna jejich registrací u UNHCR, což se týkalo přibližně 40 tis. Iráčanů.¹⁹⁴

6. 2 Egypt

Egypt byl jednou z nejvzdálenějších arabských zemí, do které po roce 2003, zejména pak v letech 2005-2007, přicházeli iráckí uprchlíci z Bagdádu a provincií Basra a Dijála. Téměř 30 % iráckých uprchlíků v Egyptě pak podle odhadů IDSC-CMRS (*Information and Decision Support Centre - The Centre for Migration and Refugee Studies*), jež zde provádělo terénní výzkum v roce 2008, přicházelo přes Sýrii, Jordánsko, Jemen a Spojené arabské emiráty, jež museli z nejrůznějších důvodů opustit. Celkový počet iráckých uprchlíků v Egyptě se ale značně lišil. Podle odhadů IDSC-CMRS jich v této zemi žilo přibližně 17 tis. Podle odhadů UNHCR se však mohlo jednat až o 150 tis. lidí. Ti se usazovali

¹⁹¹ DAYIOGLU, Meltem. *Working Children in the Hashemite Kingdom of Jordan: Results of the 2007 Child Labour Survey* [online]. s. 14, 19, 2008 [cit. 19.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/ipeinfo/product/viewProduct.do?productId=12013>.

¹⁹² DE BEL-AIR, F., 2009, s. 7.

¹⁹³ WILLIAMS, J. R. A., 2007, s. 45.

¹⁹⁴ Women's Commission for Refugee Women and Children. *Iraqi Refugee Women and Youth in Jordan: Reproductive Health Findings* [online]. s. 5, 2007 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/48aa82fa0.pdf>.

především ve městech an-Nasr a ar-Raháb (obě města v provincii Káhira), ve Městě 6. října, Šajch Zájď (obě v provincii Gíza) a v Alexandrii.¹⁹⁵ Mnoho z těchto iráckých uprchlíků však považovalo Egypt jen za tranzitní zemi na cestě do Evropy, čehož zneužívali někteří Egyptané, kteří jim slibovali vyřízení potřebných dokumentů a následný převoz do Evropy za finanční částku dosahující 14.000 USD. K cestě ale ve většině případů vůbec nedošlo.¹⁹⁶

Ačkoliv Egypt ratifikoval Úmluvu o postavení uprchlíků z roku 1951 ke dni 22. května 1981, potýkali se zde Iráčané s podobnými obtížemi, jako tomu bylo v předchozích dvou případech - Sýrie a Jordánska. Jednalo se tak hlavně o omezené pracovní příležitosti, kdy byli iráčtí uprchlíci nájímáni jako levná pracovní síla, např. v pohostinství a stavebnictví, nebo si vydělávali jako čističi bot, holiči, mechanici, kuchaři a pekaři. Další možností výdělků pak u movitějších Iráčanů bylo otevírání internetových kaváren. Přibližně necelých 5 % pracujících Iráčanů vykonávalo kvalifikovanou práci ve školství nebo zdravotnictví. Navzdory faktu, že téměř dvě třetiny všech iráckých pracovníků v Egyptě nenalezly uplatnění v profesi, kterou vykonávaly před svým odchodem z Iráku, mohly tuto skutečnost pokládat za úspěch, neboť jako v předchozích případech Sýrie a Jordánska, byla i zde míra nezaměstnanosti mezi iráckými uprchlíky enormní, a to necelých 90 %.¹⁹⁷ Avšak ani zde nebyla míra irácké nezaměstnanosti započítána do celkové míry nezaměstnanosti v Egyptě, která se pohybovala v první dekádě 21. století mezi 8,8 - 11,5 %.¹⁹⁸

Nejvýraznějším dopadem irácké migrace byl i v případě Egypta prudký nárůst cen nemovitostí v oblastech s nejvyšším počtem iráckých uprchlíků, tedy ve Městě 6. října, Madínat an-Nasr a ar-Raháb. Finanční prostředky na úhradu cen za nájemní byty, v nichž žilo přes 90 % Iráčanů, čerpali tito uprchlíci z remitancí od svých příbuzných v Iráku a ostatních zemí blízkovýchodního regionu s iráckou populací.¹⁹⁹ Navzdory této finanční závislosti však mezi Egyptany pře-

¹⁹⁵ FARGUES, P., EL-MASRY, S., SADEK, S., SHABAN, A., 2008, s. 25-26, 44.

¹⁹⁶ YOSHIKAWA, L., 2007, s. 45.

¹⁹⁷ FARGUES, P., EL-MASRY, S., SADEK, S., SHABAN, A., 2008, s. 49-52.

¹⁹⁸ Index Mundi. *Egypt Unemployment rate* [online]. 2011 [cit. 25.2.2013]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/egypt/unemployment_rate.html.

¹⁹⁹ FARGUES, P., EL-MASRY, S., SADEK, S., SHABAN, A., 2008, s. 55, 62.

vládalo přesvědčení, že se jednalo o movité vrstvy irácké společnosti. Do jisté míry k tomu přispívalo i užívání soukromých klinik a školních zařízení iráckými rezidenty, což podle průzkumu IDSC-CMRS představovalo největší položku v rozpočtu rodin. Z 84,1 % zapsaných iráckých dětí školního věku, navštěvovalo soukromé školy přibližně 90 %.²⁰⁰

6. 3 Írán

Írán je celosvětově jedním z největších příjemců uprchlíků. Vedle více než 800 tis. afghánských uprchlíků, zde podle odhadů Úřadu pro cizince a záležitosti zahraničních imigrantů (*The Bureau for Aliens and Foreign Immigrants' Affairs*) žilo přibližně 42 tis. Iráčanů (ke konci roku 2011), zejména v iráckém Kurdistánu.²⁰¹ Navzdory tomuto počtu, nebo snad právě kvůli disproporci mezi afghánskými a iráckými uprchlíky, se zde potýkáme více, než v ostatních zemích blízkovýchodního regionu, s absencí odborných prací zabývajících se vlivem přítomnosti iráckých uprchlíků na hostitelskou zemi. Lze ale konstatovat, že růst cen u nemovitostí, základních potravin, školného, zdravotní péče a sociálních služeb a vysoká míra nezaměstnanosti v první dekádě 21. stol., pohybující se mezi 9,9 - 16,6 %, ²⁰² není přímým důsledkem migračního proudění do Íránu, natož pak důsledkem přítomnosti samotných iráckých uprchlíků. K uvedenému vývoji došlo z důvodu uvalení ekonomických sankcí a pozastavení dotací, čímž se západní země snažili vyvíjet na Írán tlak a donutit jej ukončit svůj jaderný program, ale i z důvodu celosvětového ekonomického poklesu.²⁰³

Írán i navzdory této skutečnosti nepřímo obvinil uprchlíky žijící na svém území tím, že v červnu 2012 zakázal jejich stěhování do dvanácti vybraných provincií a několika menších, ale i provinčních měst, včetně Isfahánu a Qomu.

²⁰⁰ FARGUES, P., EL-MASRY, S., SADEK, S., SHABAN, A., 2008, s. 57-58.

²⁰¹ UNHCR. 2013 UNHCR country operations profile - Islamic Republic of Iran [online]. 2013 [cit. 3.3.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/49e486f96.html>.

²⁰² Index Mundi. Iran Unemployment rate [online]. 2011 [cit. 3.3.2013]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/iran/unemployment_rate.html.

²⁰³ UNHCR. 2013 UNHCR country operations profile - Islamic Republic of Iran [online]. 2013 [cit. 3.3.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/49e486f96.html>.

Deklarovaným důvodem byla ochrana pracovních míst pro íránské obyvatelstvo a zamezení dalšího zvyšování cen. Druhým krokem pak bylo určení studijních oborů Íránskou národní organizací pro ověřování vzdělávání (*Iran's National Organization for Educational Testing*), do kterých taktéž nemohli být zapsáni uprchlíci žijící na íránském území. Jednalo se především o obory nukleární fyzika, petrochemické inženýrství, zbraňové inženýrství, apod.²⁰⁴

6. 4 Libanon

Dalším státem blízkovýchodního regionu, do něhož také přicházeli iráčtí uprchlíci po roce 2003, byl Libanon, který se rozkládá přibližně na 10,5 tis. km², tedy ploše o něco menší než je Středočeský kraj, což řadí Libanon mezi malé státy. Na tomto území žije 4,2 mil. lidí, avšak jedná se o velice heterogenní obyvatelstvo. Vedle křesťanských maronitů zde žijí sunnitští i šiitští muslimové, drúzové a asi 440 tis. palestinských uprchlíků.²⁰⁵ Právě s jejich příchodem došlo k prohloubení polarizace a růstu napětí v libanonské společnosti, které nakonec vyústilo v dlouhotrvající občanskou válku. Je nanejvýš pravděpodobné, že právě obava z narušení takto křehké stability panující mezi jednotlivými složkami libanonské společnosti vedla k neratifikování Dohody o postavení uprchlíků z roku 1951 a odmítavému postoji vůči iráckým žadatelům o vstup na území Libanonu.

Před rokem 2003 na území Libanonu žilo také asi 10 tis. Iráčanů, jejichž počet se vlivem imigrace zvýšil na 40 tis. a podle některých zdrojů až na 50 tis. lidí, zejména ve správní oblasti Pohoří Libanon (*Džabal Lubnán*). Přibližně 95 % nově příchozích iráckých uprchlíků přicházelo ilegálně přes syrsko-libanonské hranice, a to nejčastěji za pomoci převaděčů, za což jim hrozilo až tříměsíční vězení v malých celách vedle běžných zločinců a následné vyhoštění.²⁰⁶ Podle iráckého velvyslance v Bejrútu se mohlo jednat o 40 až 60 vyhoštěných osob

²⁰⁴ SHUJA, Ahmad. *Iran bans Afghan and Iraqi Refugees from Moving to Regions for Employment* [online]. 2012 [cit. 3.3.2013]. Dostupné z: <http://www.undispatch.com/facing-financial-pressure-iran-bans-afghan-and-iraqi-from-moving-to-cities-for-employment>.

²⁰⁵ Více informací o Libanonu na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky, viz. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/libanon/index.html.

²⁰⁶ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2007, s. 16.

týdně.²⁰⁷ Legální pobyt na území Libanonu byl umožněn jen úspěšným žadatelům o vízum, jehož vydání bylo podmíněno zaplacením, pro většinu iráckých uprchlíků, nemalé finanční částky, která např. u tzv. *employment visa* činila 2000 USD.²⁰⁸ Dopady irácké přítomnosti na hostitelskou společnost tak byly zcela zanedbatelné.

6. 5 Turecko

Po Íránu druhou nearabskou zemí blízkovýchodního regionu, která přijala irácké uprchlíky, byla Turecká republika. Ti sem přicházeli již od konce 80. let v důsledku irácko-iránské války a následně během první války v Perském zálivu a represí ze strany režimu Saddáma Husajna, a to zejména z oblasti iráckého Kurdistanu. Například jen v roce 1991 přišlo do Turecka téměř 460 tis. iráckých uprchlíků, což pro zemi, která nebyla připravena na takto masivní imigraci, znamenalo nejen ekonomickou zátěž, ale také bezpečnostní riziko v podobě separatistických tendencí tureckého Kurdistanu.²⁰⁹ Podobných dopadů se obávala také vláda Abdullaha Güla, která ještě před avizovaným spuštěním operace Irácká svoboda zahájila výstavbu uprchlického tábora v provincii Sirnak, který měl pojmout až 100 tis. osob.²¹⁰ K takto masivnímu přílivu však nedošlo, neboť většina z již zmíněných 2,2 mil. iráckých uprchlíků zamířila právě do sousední Sýrie nebo do Jordánska. V Turecku tak našlo útočiště asi jen 10 tis. lidí (k roku 2007),²¹¹ což je v porovnání s celkovým počtem obyvatel samotné provincie Sirnak, kde žije okolo 420 tis. lidí, zanedbatelné číslo. Je tak zcela nepravděpodobné, že by irácká přítomnost měla jakýkoliv dopad na tureckou populaci, která čítá zhruba 70 mil. lidí (k roku 2007).²¹²

²⁰⁷ TRAD, S., FRANGIEH, G., 2007, s. 36.

²⁰⁸ O'DONNELL, K., NEWLAND, K., 2007, s. 17.

²⁰⁹ KAYA, I., 2009, s. 1.

²¹⁰ DYMOND, Jonny. *Turkey prepares for Iraq refugees* [online]. 2003 [cit. 12.3.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2662161.stm.

²¹¹ KAYA, I., 2009, s. 2.

²¹² Turkish Statistical Institute. *Table-2: City-village population by province and sex, and population density* [online]. 2007 [cit. 14.3.2013]. Dostupné z: <http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=3894>.

6. 6 Státy Perského zálivu

K zemím blízkovýchodního regionu, které také přijali irácké uprchlíky, je nutné zmínit i státy Perského zálivu, zejména Kuvajt, Katar a Spojené arabské emiráty. Právě prvně jmenovaný, Kuvajt, jehož populace čítá 3,5 mil. lidí, přijal přibližně 35 tis. iráckých uprchlíků.²¹³ Podle zákona o státním občanství z roku 1959 však tito Iráčané nemohli získat kuvajtské státní občanství, čímž jim bylo např. zabráněno pracovat ve státní správě. Kuvajt se však neobával růstu míry nezaměstnanosti nebo dalších negativních dopadů na hospodářství, jako spíše bezpečnostních rizik, která sebou iráčtí uprchlíci přinášeli. Jednalo se tak např. o přítomnost iráckých, většinou sunnitských ozbrojených skupin na kuvajtském území a jejich občasně útoky na americké vojáky, kterých bylo v této malé, avšak strategicky významné blízkovýchodní zemi přibližně 20 tis., a na státní představitele Kuvajtu, kteří vojenskou invazi do Iráku podpořili.²¹⁴

Druhým státem Perského zálivu, který přijal irácké uprchlíky, byl Katar. Jednalo se hlavně o 900 významných představitelů režimu Saddáma Husajna. Mezi nimi byla např. vdova po popraveném prezidentovi, Sádžida Talfah, která byla uvedena na seznamu 41 nejhledanějších osob bývalého režimu, kde byla označena za *hlavní zdroj vedení, logistické podpory a financování pro velení iráckých povstalců*,²¹⁵ nebo její nejmladší dcera Hala'a. Dalšími čelními představiteli byli např. bývalý ministr zahraničí Nádží Sabrí al-Hadíthí, který po svém příchodu do Kataru začal vyučovat žurnalistiku na Katarské univerzitě v Dauhá, nebo bývalý úředník ministerstva zahraničí Rijád al-Qajsí, který v Kataru našel uplatnění jako poradce opět na ministerstvu zahraničí.²¹⁶

²¹³ USCRI. *World Refugee Survey (2009): Kuwait* [online]. 2009 [cit. 15.3.2013]. Dostupné z: <http://www.refugees.org/resources/refugee-warehousing/archived-world-refugee-surveys/2009-wrs-country-updates/kuwait.html>.

²¹⁴ ALTERMAN, J. B., 2007, s. 4.

²¹⁵ Citováno z: CBS News. *Iraq Releases Most-Wanted List* [online]. 2009 [cit. 18.3.2013]. Dostupné z: http://www.cbsnews.com/2100-500257_162-1773952.html.

²¹⁶ ALTERMAN, J. B., 2007, s. 9.

Poslední zde uvedenou zemí, která přijala irácké uprchlíky, jsou Spojené arabské emiráty. Počátkem roku 2011 jich zde bylo registrováno 422,²¹⁷ avšak jejich celkové číslo není možné přesně určit. Stejně jako v předchozích dvou případech, tedy Kuvajtu a Kataru, také zde chybí odborná studie, zabývající se podrobně dopady irácké přítomnosti na majoritní společnost. Obecně však lze předpokládat, že ani zde se nijak dramaticky neprojeví.

²¹⁷ SHAHEEN, Kareem. *UN plans to help region deal with Iraqi refugees* [online]. 2011 [cit. 15.3.2013]. Dostupné z: <http://www.thenational.ae/news/uae-news/un-plans-to-help-region-deal-with-iraqi-refugees>.

7 ARABSKÉ JARO

V polovině ledna 2011, po několikátýdenních protivládních protestech v Tunisku, které vypukly po sebeupálení Muhammada Bú^oazíziho, jenž se svým zoufalým činem snažil poukázat na vysokou nezaměstnanost mezi tuniskou mládeží, rezignoval autokratický prezident Zajn al-^oAbidín bin ^oAlí. Tato událost spustila řetězovou reakci, kdy se protivládní protesty rozšířily i do ostatních zemí blízkovýchodního regionu, a to do Jordánska (od 14. ledna), Mauretánie, Ománu, Súdánu (od 17. ledna), Jemenu (od 18. ledna) a Egypta (od 25. ledna), kde zapříčinily pád dalšího autokratického prezidenta Husního Mubáraka.²¹⁸ V úterý 15. března 2011 pak dorazila vlna těchto protestů také do Sýrie, kdy se v centru Damašku konala demonstrace, při níž několik stovek lidí, otevřeně projevilo svoji nespokojenost s vládou.²¹⁹ Ta podle nich nedokázala účinně čelit vysoké míře nezaměstnanosti a neustálému zdražování. Lidem rovněž vadila i vysoká míra korupce a klientelismu ve státní správě. Od roku 1963 navíc trval výjimečný stav, který reguloval činnost opozice a umožňoval bezpečnostním složkám zatknout a věznit kohokoliv bez udání důvodu.²²⁰

Protivládní protesty v Sýrii pak naplno vypukly po zabití tří demonstrantů bezpečnostními složkami v jihosyrském městě Dara'a v pátek 18. března 2011, kteří se účastnili demonstrace za propuštění několika zatčených mladíků. Ti byli zatčeni poté, co posprejovali několik místních budov nápisy, volajícími po svržení téměř 50leté vlády strany Ba^oath. Ani jeden z nich však nebyl starší 15let.²²¹ Následně, dne 19. března 2011, se konal pohřeb tří zmíněných demonstrantů, jehož se účastnily tisíce lidí, vyvolávající protivládní hesla, načež opět zakročily bezpečnostní síly, které se snažily rozehnat přítomné demonstranty slzným

²¹⁸ Hospodářské noviny. *Bouře se šíří arabským světem. Protestuje už 16 zemí, oběti přibývají* [online]. 2011 [cit. 19.3.2013]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-50485850-bourlive-strety-stovky-obeti-uz-16-arabskymi-zememi-zmitaji-protesty>.

²¹⁹ BBC News. *Mid-East unrest: Syrian protests in Damascus and Aleppo* [online]. 2011 [cit. 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12749674>.

²²⁰ ŠTAIF, V., 2011, s. 18.

²²¹ Syrskaevoluce.cz. *Časová osa: Detailní průběh politického konfliktu v Sýrii* [online]. [cit. 22.3.2012]. Dostupné z: <http://www.syrskarevoluce.cz/udalosti-na-casove-ose>.

plynem a některé z nich také zatkly.²²² Během krátké doby se protivládní protesty rozšířily do dalších syrských měst, např. Aleppo, Homsu, Hamy, ale také Latákije, která je obydlena převážně alawity, vyznavači jedné z odnoží šíitského islámu, z níž pochází právě rodina al-Asad. Toto významné přístavní město je tak považováno za tradiční baštu syrského režimu.

Syrský prezident Bašár al-Asad, dobře si vědom neslavného osudu výše jmenovaných autokratických prezidentů Zajn al-^oAbidína bin ^oAlího a Husního Mubáraka,²²³ se snažil předejít podobnému scénáři v Sýrii a nalézt řešení, které by uklidnilo nastalou situaci. Z toho důvodu koncem března přiměl k rezignaci Muhammada ^oUtrího, jenž zastával funkci ministerského předsedy od září 2003, a také odvolal jeho vládu.²²⁴ Druhým krokem bylo dlouho požadované zrušení výše zmíněného výjimečného stavu, k němuž došlo v úterý 19. dubna 2011. Ani jeden z těchto ústupků režimu však neutišil volání demonstrantů po změnách, neboť, jak uvedl Rašíd Chalíl v rozhovoru pro Český rozhlas, přišly v době, „*kdy už padlo několik stovek lidí v ulicích... tak už z toho lidi nejsou nadšený.*“²²⁵ Právě potlačování demonstrací silou a rostoucí ztráty na životech byly hnacím motorem dalšího šíření protivládních protestů. Nic na tom nezměnila ani prezidentem ohlášená amnestie pro politické vězně na konci května, ani podání návrhu zákona o pluralitě politických stran ze dne 25. července 2011, který byl jedním z prvotních požadavků demonstrantů.²²⁶ K těm se totiž nyní připojil požadavek na bezpodmínečnou rezignaci Bašára al-Asada, který ještě zesílil po

²²² BBC News. *Syria unrest: Tear gas fired at Deraa funeral* [online]. 2011 [cit. 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12796020>.

²²³ V této době pobýval svržený tuniský prezident Zajn al-^oAbidín bin ^oAlí spolu se svojí rodinou v saúdskoarabském exilu a egyptský exprezident Husní Mubárak se v Šarm aš-Šajchu připravoval na soudní proces, kde čelil obvinění, že přikázal bezpečnostním jednotkám použít ostrou střelbu do demonstrantů na náměstí at-Tahrír.

²²⁴ BBC News. *Syrian cabinet resigns amid unrest, says state TV* [online]. 2011 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12897223>.

²²⁵ Citováno z: TUREČEK, Břetislav. *Sýrie oznámila zrušení výjimečného stavu* [online]. 2011 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/syrie-oznamila-zruseni-vyjimecneho-stavu--881524.

²²⁶ BBC News. *Syria is to allow political parties, state agency says* [online]. 2011 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14274891>.

zveřejnění zprávy o svržení dalšího vládce, Muḥammara al-Qaddáfího, ve čtvrtek 20. října 2011. Na sociálních sítích se pak následně objevil vzkaz adresovaný právě syrskému prezidentovi: „*Ted' přišla řada na tebe, doktore.*“²²⁷

V této době se již počet obětí na straně demonstrantů i zasahujících bezpečnostních sil pohyboval okolo 3000 lidí. Další tisíce lidí opouštěly své domovy a odcházely nejčastěji do sousedního Turecka, Libanonu a Jordánska. Do Iráku odcházel zhruba jen každý 24 uprchlík. Jednalo se hlavně o Syřany z kurdských provincií Hasaka a Qámišlí na severovýchodě země, ale také z nejlidnatějšího syrského města Aleppa a jeho okolí.²²⁸ Pro cestu z něj využívali severní trasu, po níž o osm let dříve přicházeli do Sýrie první iráčtí uprchlíci. Nyní ale migrační proudění probíhalo zcela opačným směrem a po vstupu na irácké území se syrští uprchlíci usazovali v severoiráckých provinciích Sulajmáníja, Arbíl nebo Dohuk, kde pro ně byl vybudován uprchlický tábor Domiz, v němž bylo do srpna 2012 umístěno celkem 2720 osob. Další uprchlické tábory, al-Qá'im a al-Walíd, pak byly zřízeny v blízkosti syrsko-iráckých hraničních přechodů.²²⁹ Ostatní Syřané pak nacházeli útočiště v šiitských provinciích v jižním Iráku.

Další složku příchozích do Iráku pak tvořili právě Iráčané, v dokumentech UNHCR označováni jako Iráčtí navrátilci (*Iraqi returnees*), kteří opustili své irácké domovy po roce 2003. Těch se vzrůstající násilí protivládních protestů během roku 2011 prakticky nedotklo, neboť se odehrávalo v jiných oblastech, než ve kterých tito Iráčané žili. Je důležité si uvědomit, že zhruba 80 % iráckých uprchlíků žilo ve čtvrtích na okraji Damašku, a přestože v některých měli výrazné zastoupení, např. ve čtvrtích Sajjida Zajnab nebo Džaramána, snažili se na sebe nepoutat přílišnou pozornost. Až na výjimky se tak stavěli zdrženlivě k jakýmkoli demonstracím, ať už protivládním, či provládním. Zvyšující se ceny

²²⁷ Citováno z: ROZMANOVÁ, Vladimíra. *Nakažlivá revoluce. Kaddáfí padl, kdo je další na řadě?* [online]. 2011 [cit. 24.3.2013]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/nakazлива-revoluce-kaddafi-padl-kdo-je-dalsi-na-rade-f86-/zpravy-svet.aspx?c=A111023_181512_In_zahranici_jv.

²²⁸ NGO Coordination Committee for Iraq. *The Syrian Uprising and Iraq: Returnees, Refugees, and Revolutionaries* [online]. 2012 [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://www.ncciraq.org/index.php?option=com_content&view=article&id=370&lang=en.

²²⁹ UNHCR. *Syria Situation: Weekly Update No. 14* [online]. s. 2, 2012 [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.

nájmu, základních potravin a dalších komodit v kombinaci s vysokou mírou nezaměstnanosti však přinesly protesty syrských občanů i do doposud relativně klidného Damašku. Už ale nešlo hovořit o poklidných protivládních protestech, jaké zde proběhly v polovině března, nýbrž o otevřeném boji mezi pořádkovými složkami a ozbrojenými protivládními skupinami.

Plnou silou násilnosti v Damašku udeřily v pátek 23. prosince 2011, kdy explodovala dvě vozidla ve čtvrti Kafr Súsa na jihozápadním okraji města před sídlem generálního bezpečnostního direktoriátu. Následkem této exploze bylo zabito 44 lidí a dalších více než 150 lidí bylo zraněno. Ještě téhož dne státní televize Syria TV informovala s odkazem na mluvčího ministerstva zahraničních věcí Džiháda al-Maqdisího, že „*předběžné šetření ukazuje na odpovědnost al-Qá'idy*“²³⁰, která „*infiltovala do Sýrie přes město Arsan*“²³¹ z Libanonu. To však vzápětí popřel libanonský premiér Sa'ad Harírí, přičemž obvinil režim Bašára al-Asada ze zinscenování tohoto útoku, aby tak před pozorovateli, kteří byli vysláni Ligu arabských států za účelem dohlížení na průběh událostí, ospravedlnil nasazení vojenské síly proti povstaleckým skupinám.²³² Ať již stála za zorganizováním teroristického útoku ve čtvrti Kafr Súsa jakákoliv zájmová skupina, znamenal tento útok přenesení násilností i do doposud poklidného Damašku a s nimi také uprchlictví místních obyvatel a návrat většiny Iráčanů zpět do Iráku.

Právě iráčtí uprchlíci žijící v Damašku byli, vzhledem ke své horšící se ekonomické situaci a vysokým cenám, jedním z nejvíce ohrožených segmentů damašské společnosti. Navíc v obavě z možného pádu režimu, následného mocenského vaku a dlouhotrvajících bojů o moc, které ve své zemi zažili po svržení Saddáma Husajna v roce 2003, se postupně začali přiklánět na stranu Bašára al-Asada. Tím se ovšem stali potencionálním terčem ozbrojených proti-

²³⁰ Citováno z: BBC News. *Syria says twin suicide bombings in Damascus kill 44* [online]. 2011 [cit. 4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16313879>.

²³¹ Citováno z: Tamtéž.

²³² „*Věřím, že útok byl připraven syrským režimem, jako již deklaroval Syrský národní kongres.*“ Citováno z: The Guardian. *Syria: bomb attacks in Damascus - Friday 23 December* [online]. 2011 [cit. 4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/middle-east-live/2011/dec/23/syria-egypt-yemen-protests-live-updates?newsfeed=true>.

vládních skupin. Jediné možné řešení pro tyto uprchlíky představoval jejich odchod do jiných zemí blízkovýchodní regionu, popř. do Evropy, nebo návrat do Iráku. Do začátku května 2012 tak klesl počet iráckých uprchlíků žijících v Sýrii z původně odhadovaných 1,2 - 1,4 mil. na pouhý milion osob.²³³ Toto proudění pokračovalo i po prohlášení Mezinárodního výboru Červeného kříže, který se na svém pravidelném zasedání v Ženevě v polovině července 2012 usnesl, že neutichající konflikt v Sýrii již splnil kritéria občanské války.²³⁴ V současné době je situace v Sýrii natolik nepřehledná, že není možné určit přesný počet iráckých občanů žijících na jejím území. Dokonce již podle vyjádření syrského chargé d'affaires v Praze Ibráhíma Ibráhíma „v Sýrii nejsou žádní iráckí uprchlíci.“²³⁵

Vraťme se ale nyní na počátek událostí, které přerostly v dosud trvající občanskou válku, a připomeňme si okolnosti, které k nim vedly. Podobně jako v Tunisku nebo v Egyptě, také v Sýrii patřila mezi nejuváděnější příčiny protestů vysoká míra nezaměstnanosti zejména mezi mladými lidmi, na kterou však, jak jsme si již ukázali ve čtvrté kapitole, neměla přítomnost iráckých uprchlíků přímý dopad. Druhým důvodem, ve kterém se již irácká přítomnost nezanedbatelně projevila, byla prudce rostoucí cena nemovitostí, základních potravin a v menší míře také pohonných hmot. Podle tvrzení respondentů vyplývá, že neschopnost nebo dokonce neochota vlády účinně čelit těmto problémům, které se dotýkaly značné části syrské společnosti, pak ve spojení s potlačováním práv opozice byla tato nečinnost významnou složkou ve vytvoření této časované bomby. Ta byla odpálena úspěchem revolucí v Tunisku a Egyptě. Podle stanoviska syrské

²³³ NGO Coordination Committee for Iraq. *The Syrian Uprising and Iraq: Returnees, Refugees, and Revolutionaries* [online]. 2012 [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://www.ncciraq.org/index.php?option=com_content&view=article&id=370&lang=en.

²³⁴ „Pro tuto situaci (vnitrostátní ozbrojený konflikt, neboli občanskou válku) tak platí normy mezinárodního humanitárního práva upravující chování všech stran ozbrojeného konfliktu - jak vládní tak povstalecké strany. Všechny strany ozbrojeného konfliktu mají stejná práva a povinnosti. Do této fáze vstoupily násilnosti cca před měsícem, kdy již došlo k tomu, že i na straně povstalců byly vytvořeny organizované ozbrojené síly.“ Citováno z: Český Červený kříž. *Sýrie v občanské válce: Pomoc Červeného kříže a půlměsíce* [online]. 2012 [cit. 8.4.2013]. Dostupné z: <http://www.cervenkykruz.eu/cz/tz/281.pdf>.

²³⁵ Interview s Ibráhímem IBRÁHÍMEM, syrský chargé d'affaires, Praha 8.4.2013.

vlády se však jedná převážně o teroristické útoky proti Sýrii, organizované ze zahraničí, zejména vládami Saúdské Arábie, Bahrajnu a Kataru, jejichž cílem je oslabení zahraničně-politického postavení Sýrie v blízkovýchodním regionu.

8 ZÁVĚR

Fenomén migrace ať už dobrovolné, či nedobrovolné, tedy i uprchlictví, se netýká jen blízkovýchodního regionu, nýbrž je fenoménem celosvětovým. Doprovází všechna dějinná období, a to již od paleolitu, kdy lidé, živící se sběrem a lovem, migrovali za potravou. Mezi největší migrační vlny novověku na Blízkém východě je pak možné uvést např. židovské alije proudící do Palestiny v průběhu 19. stol. a v první polovině 20. stol. nebo palestinské uprchlictví po roce 1948. K těmto posledním dvěma jmenovaným migračním vlnám lze, svou velikostí i dopady na hostitelskou společnost, zařadit také irácké uprchlictví po roce 2003. Právě zjištění dopadů irácké přítomnosti na syrskou populaci bylo hlavním cílem této práce.

Lze říci, že míra dopadů na majoritní populaci není závislá na počtu uprchlíků, kteří do dané země přijdou, jako spíše na poměru starousedlíků a nově příchozích. Velice důležité je i to, jak pružně dokáže hostitelská společnost reagovat na potřeby nově příchozích, respektive jak efektivně se dokáže vyrovnat s případnou změnou nabídky a poptávky. Zatřetí je pak míra dopadů ovlivněna schopností státu regulovat příchod nových uprchlíků.

Sýrie, která absorbovala největší počet iráckých uprchlíků po roce 2003, jež tvořili přibližně 8 % jejích obyvatel, a jejíž představitelé nedokázali zabránit problémům spojeným s takto masivní migrací, se potýkala s mnoha dopady. Jednalo se hlavně o prudký růst cen základních potravin a nemovitostí, zvýšení míry kriminality, prostituce a s ní spojené šíření pohlavně přenosných nemocí, zejména viru HIV. Jak již bylo uvedeno v posledním odstavci předchozí kapitoly, právě neustále se zvyšující životní náklady byly jednou z primárních příčin vypuknutí arabského jara v Sýrii, což mi během telefonického rozhovoru potvrdil také Ibráhím Ibráhím, syrský chargé d'affaires v Praze. Zajímavé ovšem je, že rovněž kategoricky odmítl přiznat iráckým uprchlíkům žijícím v Sýrii jakoukoliv odpovědnost za současnou situaci.²³⁶ Se stejným názorem jsem se setkal také u syrského studenta žurnalistiky, v současné době žijícího v Saúdské Arábii.

²³⁶ Interview s Ibráhímem IBRÁHÍMEM, syrský chargé d'affaires, Praha 8.4.2013

Z toho důvodu tak posouzení, jak velkou roli v zahájení arabského jara sehrála irácká přítomnost v Sýrii, ponechám na čtenáři.

Jak jsem již deklaroval v úvodu, cílem této diplomové práce bylo podat čtenáři ucelený pohled na fenomén irácké imigrace na území Sýrie a seznámit ho s vlivem přítomnosti iráckých uprchlíků na socioekonomickou situaci v Sýrii. Vedle převážně negativních dopadů jsem se tak snažil nalézt i přínosy. Mohu zde však uvést jedině rozšíření sortimentu maloobchodníků, kteří do regálů svých obchodů přinesli irácké speciality, např. *baqillu* nebo *qajmar*, a otevření nových internetových kaváren, jejichž majiteli byli většinou bohatí Iráčané. Ačkoliv oba tyto zmíněné přínosy byly cíleny primárně na irácké občany žijící v Sýrii, využívali jich také syrští starousedlíci, zejména internetových kaváren. Přesto však na otázku: „*Domníváte se, že příchod iráckých uprchlíků do Sýrie přinesl spíše pozitivní nebo negativní dopady?*“, již jsem položil všem respondentům, zvolila naprostá většina dotazovaných druhou možnost. Pro příklad zde uvádím jednu z odpovědí, již se mi na danou otázku dostalo: „*Možná někteří lidé v této době zbohatli. Lidé s průměrnými příjmy a chudí však nikoliv.*“²³⁷

Na závěr je tedy možné tvrdit, že negativní dopady výrazně převážily nad několika dopady pozitivními. Co se však týče vnímání irácké přítomnosti v Sýrii samotnými Syřany, není na tomto místě možné uvést zcela jednoznačný závěr. Je nutné si uvědomit, že obyvatelé Damašku, kteří byli přímo konfrontováni s dopady irácké imigrace, vnímali nově příchozí irácké uprchlíky rozdílně, než např. beduínské kmeny v okolí města Dajr az-Zor. Pro tuto diplomovou práci bylo užito kvalitativního terénního výzkumu, jehož výsledky jsou tudíž odrazem postojů dotazované skupiny lidí a nelze je tak generalizovat na celou syrskou společnost.

²³⁷ Interview s Mahmúdem ©AMMAREM, učitel na základní škole, Damašek 16.1.2011.

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

AL-KHALIDI, Ashraf; HOFFMANN, Sophia; TANNER, Victor. *Iraqi Refugees in the Syrian Arab Republic: A Field-Based Snapshot*. Washington, D. C.: The Brookings Institution, 2007.

AL-MIQDAD, Faisal. Iraqi refugees in Syria. In: *Forced Migration Review*, 2007, s. 19-20.

ALTERMAN, Jon B. *Iraq and the Gulf States: The Balance of Fear*. Washington, D. C.: United States Institute of Peace, 2007.

BAHBOUH, Charif. *Sýrie*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2005.

BOŠINA, Michal. Svatyně Sajdy Zajnab. In: *Velbloud*, 2011, 4(1), s. 8-9.

BOUCHAL, Martin. Bezpečnostní složky v post-saddámovském Iráku. In: CABADA, Ladislav (ed.). *Blízký východ v současném světě II*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 9-17.

DE BEL-AIR, Françoise. *Iraqis in Jordan since 2003: What Socio-Political Stakes?* San Domenico di Fiesole: European University Institute, 2009.

FAGEN, Patricia Weiss. *Iraqi Refugees: Seeking Stability in Syria and Jordan*. Georgetown: Institute for the Study of International Migration, 2007.

FARGUES, Philippe; EL-MASRY, Saeed; SADEK, Sara; SHABAN, Azza. *Iraqis in Egypt. A Statistical Survey in 2008*. Káhira. Center for Migration and Refugee Studies, 2008.

HARDING, Scott; LIBAL, Kathryn. Iraqi refugees and the humanitarian costs of the Iraq war: What role for social work? In: *International Journal of Social Welfare*, 2012, 21, s. 94-104.

HLAVÁČEK, Pavel. Rozpad a budování Iráku: Případová studie Iráku. In: WAISOVÁ, Šárka (ed.). *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 123-142.

- KAYA, Ibrahim. *The Iraqi Refugee Crisis and Turkey: A Legal Outlook*. San Domenico di Fiesole: European University Institute, 2009.
- KEEGAN, John. *Válka v Iráku*. Praha: BETA-Dobrovský, 2006.
- KEPEL, Gilles. *Válka v srdci islámu*. Praha: Karolinum, 2006.
- KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2006.
- LEENDERS, Reinoud. Iraqi refugees in Syria: causing a spillover of the Iraqi conflict? In: *Third World Quarterly*, 2008, **29**(8), s. 1563-1584.
- NYE, Joseph S. *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. New York: Pearson Longman, 2009.
- O'DONNELL, Kelly; NEWLAND, Kathleen. *The Iraqi Refugee Crisis: The Need for Action*. Washington, D. C.: Migration Policy Institute, 2008.
- O'HANLON, Michael E.; CAMPBELL, Jason H. *Iraq Index: Tracking Variables of Reconstruction and Security in Post-Saddam Iraq*. Washington, D. C.: The Brookings Institution, 2007.
- PONÍŽILOVÁ, Martina. *Irák: Stručná historie států*. Praha: Libri, 2011.
- ŠTAIF, Vít. Jordánsko a Sýrie na jaře 2011. Řešení aktuální politické krize na pozadí konfliktů minulých let. In: *Mezinárodní politika*, 2011, **35** (6), s. 17-19.
- TRAD, Samira; FRANGIEH, Ghida. Iraqi refugees in Lebanon: continuous lack of protection. In: *Forced Migration Review*, 2007, s. 35-36.
- WILLIAMS, J. R. A. Education crisis for Iraqi children. In: *Forced Migration Review*, 2007, s. 45-46.
- YOSHIKAWA, Lynn. Iraqi refugees in Egypt. In: *Forced Migration Review*, 2007, **29**, s. 54.
- ZAMAN, Tahir. Jockeying for position in the humanitarian field: Iraqi refugees and faith-based organisations in Damascus. In: *Disasters*, 2012, **36**, s. 126-148.

Internetové zdroje:

AL-HAIDERI, Sahar. *Damascus Nightclubs Recruit Iraqi Girls* [online]. Institute for War and Peace Reporting, 2005 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://iwpr.net/report-news/damascus-nightclubs-recruit-iraqi-girls>.

AL-JAZEERA: *Syrian TV airs blast confessions* [online]. 2008 [cit. 7.2.2013]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2008/11/2008116213423317560.html>.

AL-LÁDŽI'ÚNA AL-[©]IRÁQÍJÚNA. *Ilá al-muqímína fí súríja: ahdarú min as-saraqá (an-našl) amáma mabaná as-sifára al-[©]iráqíja* [online]. 2007 [cit. 22.11.2012]. Dostupné z: <http://iraqi-refugees.org/index.php?do=article&id=6894>.

AL-MAKTABA AL-QÁNÚNÍJA AL-ILIKTRÚNÍJA AS-SÚRÍJA WA AL-[©]ARABÍJA. *Al-marsúm at-tašrí[©]ai raqam 6: qánún mukáfahat al-itižár bil-bušára* [online]. 2011 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://law-library.syriaforums.net/t28-topic>.

AL-MAKTABA AL-QÁNÚNÍJA AL-ILIKTRÚNÍJA AS-SÚRÍJA WA AL-[©]ARABÍJA. *Al-qánún raqam 10 li-ám 1961 mukáfahat ad-da[©]ára fí Súríja* [online]. 2011 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://law-library.syriaforums.net/t320-topic>.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Al-Tanf camp: Trauma continues for Palestinians fleeing Iraq* [online]. 2008 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://amnesty.org/en/library/info/MDE14/012/2008/en>.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>.

AMOS, Deborah. *Dancing for Their Lives* [online]. Foreign Policy, 2010 [cit. 15.11.2012]. Dostupné z: http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/03/09/dancing_for_their_lives.

ARRAF, Jane. *Daughter: Saddam had a big heart* [online]. 2003 [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.cnn.com/2003/WORLD/meast/08/01/sprj.irq.saddam.daughters/index.html>.

ASSYRIAN INTERNATIONAL NEWS AGENCY. *Church Bombings in Iraq Since 2004* [online]. 2012 [cit. 3.8.2012]. Dostupné z: <http://www.aina.org/news/20080107163014.htm>.

BBC NEWS. *Al-Qaeda claims Jordan attacks* [online]. 2005 [cit. 11.2.2013]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/4423714.stm>.

BBC NEWS. *Damascus bus explosion kills three people* [online]. 2009 [cit. 8.2.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8392369.stm.

BBC NEWS. *Iraqi blast damaged Shia srine* [online]. 2006 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4738472.stm.

BBC NEWS. *Iraqi shrine blast sparks protests* [online]. 2006 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4740010.stm.

BBC NEWS. *Mid-East unrest: Syrian protests in Damascus and Aleppo* [online]. 2011 [cit. 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12749674>.

BBC NEWS. *Syria is to allow political parties, state agency says* [online]. 2011 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14274891>.

BBC NEWS. *Syria says twin suicide bombings in Damascus kill 44* [online]. 2011 [cit. 4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16313879>.

BBC NEWS. *Syria unrest: Tear gas fired at Deraa funeral* [online]. 2011 [cit. 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12796020>.

BBC NEWS. *Syrian cabinet resigns amid unrest, says state TV* [online]. 2011 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12897223>.

BBC NEWS. *Syrian car bomb attack kills 17* [online]. 2008 [cit. 7.2.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7639137.stm.

BBC NEWS. *US strikes target Saddam* [online]. 2003 [cit. 2.5.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2867593.stm.

BBC NEWS. *War on Iraq begins* [online]. 2003 [cit. 2.5.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2866109.stm.

BEAUMONT, Peter. *Saddam aide in exile heads list of most wanted rebels* [online]. The Observer, 2004 [cit. 25.7.2012]. Dostupné z: www.guardian.co.uk/world/2004/oct/17/iraq.

BUSH, George W. *National Strategy for Victory in Iraq* [online]. 2005 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/national/ns-victory-iraq_051130-pt1.htm.

BUSH, George W. *President's Address to the Nation* [online]. 2007 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/01/20070110-7.html>.

CBS NEWS. *Iraq Releases Most-Wanted List* [online]. 2009 [cit. 18.3.2013]. Dostupné z: http://www.cbsnews.com/2100-500257_162-1773952.html.

CENTRAL BUREAU OF STATISTIC. *Estimates of Population actually living in Syria in 31/12/2009 by Mohafazat and sex* [online]. 2009 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.org/yearbook/2009/Data-Chapter2/TAB-3-2-2009.htm>.

CENTRAL BUREAU OF STATISTIC, MINISTRY OF HEALTH, STATE PLANNING COMMISSION, UNICEF. *Multiple Indicator Cluster Survey* [online]. 2006 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: http://www.cbssyr.org/Syria_CD_ROM/survey0/outputInformation/reports.html.

COUGHLIN, Con. *Saddam's nephew finds sanctuary in Syria* [online]. 2003 [cit. 25.7.2012]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/1430463/Saddams-nephew-finds-sanctuary-in-Syria.html>.

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ. *Sýrie v občanské válce: Pomoc Červeného kříže a půlměsíce* [online]. 2012 [cit. 8.4.2013]. Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/tz/281.pdf>.

DAYIOGLU, Meltem. *Working Children in the Hashemite Kingdom of Jordan: Results of the 2007 Child Labour Survey* [online]. 2008 [cit 19.2.2013]. Citováno z: <http://www.ilo.org/ippecinfo/product/viewProduct.do?productId=12013>.

DYMOND, Jonny. *Turkey prepares for Iraq refugees* [online]. 2003 [cit. 12.3.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/2662161.stm.

FERGUSON, Fay. *No Time For Play* [online]. 2009 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: <http://www.syria-today.com/index.php/october-2009/437-society/3399-no-time-for-play>.

FAFO. *Iraqis in Jordan: Their Number and Characteristics* [online]. 2007 [cit. 29.12.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/47626a232.html>.

GLOBALSECURITY.ORG. *Operation Iraqi Freedom* [online]. 2011 [cit. 2.5.2012]. Dostupné z: http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom_d26.htm.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Bouře se šíří arabským světem. Protestuje už 16 zemí, oběti přibývají* [online]. 2011 [cit. 19.3.2013]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-50485850-bourlive-strety-stovky-obeti-uz-16-arabskymi-zememi-zmitaji-protesty>.

HOWARD, Michael. *Battle for new leader likely*. [online]. The Guardian, 2007 [cit. 2.2.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/jan/01/iraq.michaelhoward>.

INTERNATIONAL BUREAU OF EDUCATION. *World Data on Education: Syrian Arab Republic* [online]. 2011 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Syrian_Arab_Republic.pdf.

IRAQ BODY COUNT. *Incidents* [online]. 2012 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: <http://www.iraqbodycount.org/database/incidents>.

IRAQ BODY COUNT. *Iraqi deaths from violence 2003-2011* [online]. 2011 [cit. 2.6.2012]. Dostupné z: <http://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2011>.

IRIN. *Iraq-Syria: Threats force Iraqi Christians to flee to Syria* [online]. 2006 [cit. 7.9.2012]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/61885/IRAQ-SYRIA-Threats-force-Iraqi-Christians-to-flee-to-Syria>.

IRIN. *JORDAN-SYRIA: UNHCR funding shortfall for Iraqi refugees* [online]. 2009 [cit. 30.1.2013]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/85144/JORDAN-SYRIA-UNHCR-funding-shortfall-for-Iraqi-refugees>.

IRIN. *Syria: Child labour still rampant* [online]. 2006 [cit. 12.11.2012]. Dostupné z: <http://www.irinnews.org/Report/25539/Syria-Child-labour-still-rampant>.

NGO Coordination Committee for Iraq. *The Syrian Uprising and Iraq: Returnees, Refugees, and Revolutionaries* [online]. 2012 [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://www.ncciraq.org/index.php?option=com_content&view=article&id=370&lang=en.

NIHAL, Hassan. *50,000 Iraqi refugees forced into prostitution* [online]. The Independent, 2007 [cit. 15.11.2012]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/50000-iraqi-refugees-forced-into-prostitution-454424.html>.

PERGAMENT, Danielle. *Survival Sex: Iraqi Refugees* [online]. 2008 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.marieclaire.com/world-reports/news/iraqi-refugees-prostitutes-sex-2>.

ROZMANOVÁ, Vladimíra. *Nakažlivá revoluce. Kaddáfí padl, kdo je další na řadě?* [online]. 2011 [cit. 24.3.2013]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/nakazлива-revoluce-kaddafi-padl-kdo-je-dalsi-na-rade-f86-/zpravy-svet.aspx?c=A111023_181512_In_zahranici_jv.

SHAHEEN, Kareem. *UN plans to help region deal with Iraqi refugees* [online]. 2011 [cit. 15.3.2013]. Dostupné z: <http://www.thenational.ae/news/uae-news/un-plans-to-help-region-deal-with-iraqi-refugees>.

SHUJA, Ahmad. *Iran bans Afghan and Iraqi Refugees from Moving to Regions for Employment* [online]. 2012 [cit. 3.3.2013]. Dostupné z: <http://www.undispatch.com/facing-financial-pressure-iran-bans-afghan-and-iraqi-from-moving-to-cities-for-employment>.

THE FUND FOR PEACE. *The Failed States Index 2007* [online]. 2007 [cit. 5.6.2012]. Dostupné z: www.fundforpeace.org/global/?q=fsi-grid2007.

THE GUARDIAN. *Syria: bomb attacks in Damascus - Friday 23 December* [online]. 2011 [cit. 4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/middle-east-live/2011/dec/23/syria-egypt-yemen-protests-live-updates?newsfeed=true>.

TUREČEK, Břetislav. *Sýrie oznámila zrušení výjimečného stavu* [online]. 2011 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/syrie-oznamila-zruseni-vyjimecneho-stavu--881524.

TURKISH STATISTICAL INSTITUTE. *Table-2: City-village population by province and sex, and population density* [online]. 2007 [cit. 14.3.2013]. Dostupné z: <http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=3894>.

UN. *Al Hol Refugee Camp 1* [online]. [cit. 12.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/gallery/galleries/Al%20Hol%20Refugees%20Camp>.

UNAIDS. *Country progress report: Syrian Arab Republic* [online]. 2012 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/dataanalysis/knewyourresponse/countryprogressreports/2012Countries>.

UNHCR. *2013 UNHCR country operations profile - Islamic Republic of Iran* [online]. 2013 [cit. 3.3.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/49e486f96.html>.

UNHCR. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees* [online]. Ženeva, 2010 [cit. 1.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>.

UNHCR. *End of long ordeal for Palestinian refugees as desert camp closes* [online]. 2010 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/4b67064c6.html>.

UNHCR. *Iraq Humanitarian Update No. 1* [online]. 2003 [cit. 12.7.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3e7f23eb2.html>.

UNHCR. *On the Run in Their Own Land* [online]. [cit. 19.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c146.html>.

UNHCR. *States Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol* [online]. [cit. 20.6.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b73b0d63.html>.

UNHCR. *Syria Situation: Weekly Update No. 14* [online]. 2012 [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.

UNHCR. *UNHCR faces funding shortfall for Iraq operation* [online]. 2008 [cit. 29.1.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/482457a24.html>.

UNHCR. *UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet* [online]. 2005 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: www.unhcr.org/4641bec80.html.

UNHCR. *UNHCR Syria Update* [online]. 2008 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

UNOCD. *International homicide, number and rate per 100.000 population* [online]. 2012 [cit. 12.2.2013]. Dostupné z: <http://data.un.org/Data.aspx?d=UNODC&f=table Code%3A1>.

USCRI. *World Refugee Survey (2009): Kuwait* [online]. 2009 [cit. 15.3.2013]. Dostupné z: <http://www.refugees.org/resources/refugee-warehousing/archived-world-refugee-surveys/2009-wrs-country-updates/kuwait.html>.

WFP. *Assessment of the Situation of Iraqi Refugees in Syria* [online]. 2007 [cit. 9.11.2012]. Dostupné z: <http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp119686.pdf>.

WOMEN'S COMMISSION FOR REFUGEE WOMEN AND CHILDREN. *Iraqi Refugee Women and Youth in Jordan: Reproductive Health Findings* [online]. 2007 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/48aa82fa0.pdf>.

WORLD DIRECTORY OF MINORITIES AND INDIGENOUS PEOPLES. Sabian *Mandaeans* [online]. 2008 [cit. 3.8.2012]. Dostupné z: <http://www.minorityrights.org/5746/iraq/sabian-mandaeans.html>.

ZOEPEF, Katherine. *Desperate Iraqi Refugees Turn to Sex Trade in Syria* [online]. Global Policy Forum, 2007 [cit. 16.11.2012]. Dostupné z: <http://www.globalpolicy.org/component/content/article/167/35657.html>.

Internetové adresy sdělovacích prostředků:

Al-Jazeera: www.aljazeera.com/

BBC News: <http://news.bbc.co.uk/>

CBS News: <http://www.cbsnews.com/>

CNN: <http://www.cnn.com/>

Český rozhlas: <http://www.rozhlas.cz/>

Hospodářské noviny: <http://www.ihned.cz/>

Lidové noviny: <http://www.lidovky.cz/>

Syria Today: <http://www.syria-today.com/>

The Guardian: <http://www.guardian.co.uk/>

The Independent: <http://www.independent.co.uk/>

The National: <http://www.thenational.ae/>

The Telegraph: <http://www.telegraph.co.uk/>

Internetové adresy mezinárodních organizací:

Amnesty International: <http://www.amnesty.org/>

Červený kříž: <http://www.cervenýkříž.eu/>

Fund for Peace: <http://www.fundforpeace.org/>

International Bureau of Education: <http://www.ibe.unesco.org/>

International Labour Organization: <http://www.ilo.org/>

Institute for War and Peace Reporting: <http://iwpr.net/>

IRIN: <http://www.irinnews.org/>

NGO Coordination Committee for Iraq: <http://www.ncciraq.org/>

UNAIDS: <http://www.unaids.org/>

UNHCR: <http://www.unhcr.org/>

UNODC: <http://www.unodc.org/>

WFP: <http://www.wfp.org/>

Ostatní internetové adresy:

Al-Ládži'úna al-iráqijúna: <http://iraqi-refugees.org/>

Al-Maktaba al-qánúníja al-iliktrúníja as-súríja wa al-^carabíja:
<http://law-library.syriaforums.net/>

Assyrian International News Agency: <http://www.aina.org/>

Central Bureau Of Statistics: <http://www.cbssyr.org/>

Foreign Policy: <http://www.foreignpolicy.com/>

Global Policy Forum: <http://www.globalpolicy.org/>

GlobalSecurity.org: <http://www.globalsecurity.org/>

Iraq Body Count: <http://www.iraqbodycount.org/>

Marie Claire: <http://www.marieclaire.com/>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: <http://www.mzv.cz/>

Ministry of Higher Education: <http://www.mohe.gov.sy/>

Minority Right Group International: <http://www.minorityrights.org/>

Syrskarevoluce.cz: <http://www.syrskarevoluce.cz/>

The White House: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/>

Turkish Statistical Institute: <http://www.turkstat.gov.tr/>

USCRI: <http://www.refugees.org/>

10 RESUMÉ

This master thesis deals with Iraqi refugees in Syria and with their impacts on the socio-economical life in this country. It is divided in six parts for the better lucidity. The first of them “Affairs leading to Iraqi migration” is focused on the military operation “Iraqi freedom” and the escalating violence in Iraq. Under these circumstances were lots of citizens forced to leave their homes. Next three chapters analyze in details process of immigration to Syria and how immigrants influenced Syrian inhabitants. Furthermore I evaluate attitude of Syrian government and humanitarian organizations and describe efforts for reduction impacts of the Iraqi migration. These impacts include for instance rising costs of the basic food or estates and higher rate of criminality, etc. These consequences are compared to the situation of other Middle East countries in the fifth part of this thesis. In response to recent affairs in the Middle East, I added last chapter “Arab Spring”. There are concisely described important events in Syria and influence of Iraqi refugees is inferred.

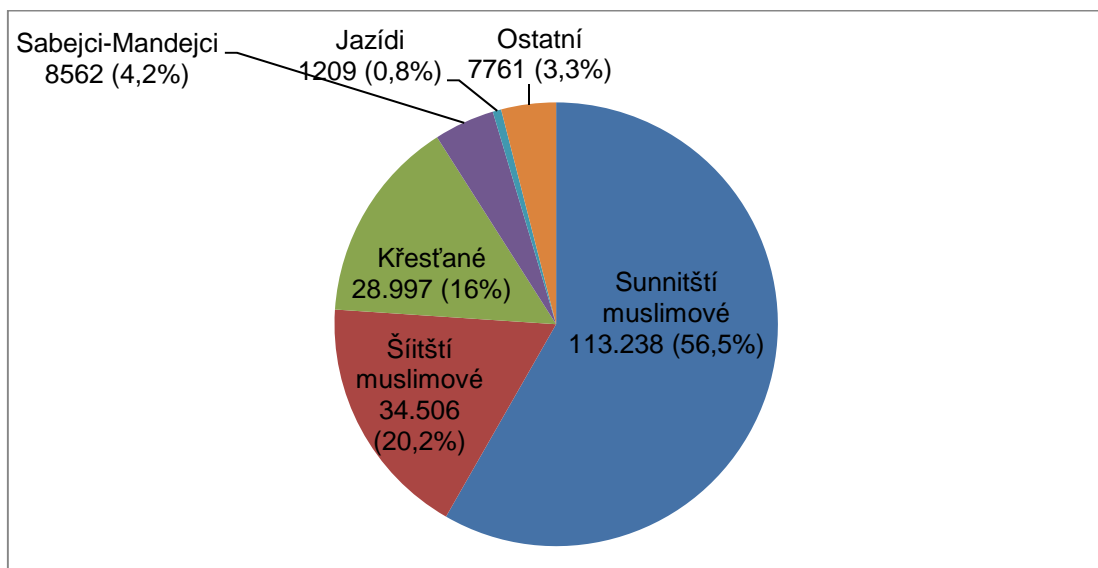
11 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Počty iráckých uprchlíků v Sýrii

	Počet registrovaných iráckých uprchlíků	Celkový počet iráckých uprchlíků (odhad UNHCR)
Do prosince 2003	2,4 tis.	
Do prosince 2004	14,4 tis.	
Do prosince 2005	24,9 tis.	450 tis.
Do prosince 2006	40 tis.	
Do dubna 2007	80 tis.	
Do září 2007	118 tis.	1,2 - 1,4 mil.
Do 2. května 2008	194.273	

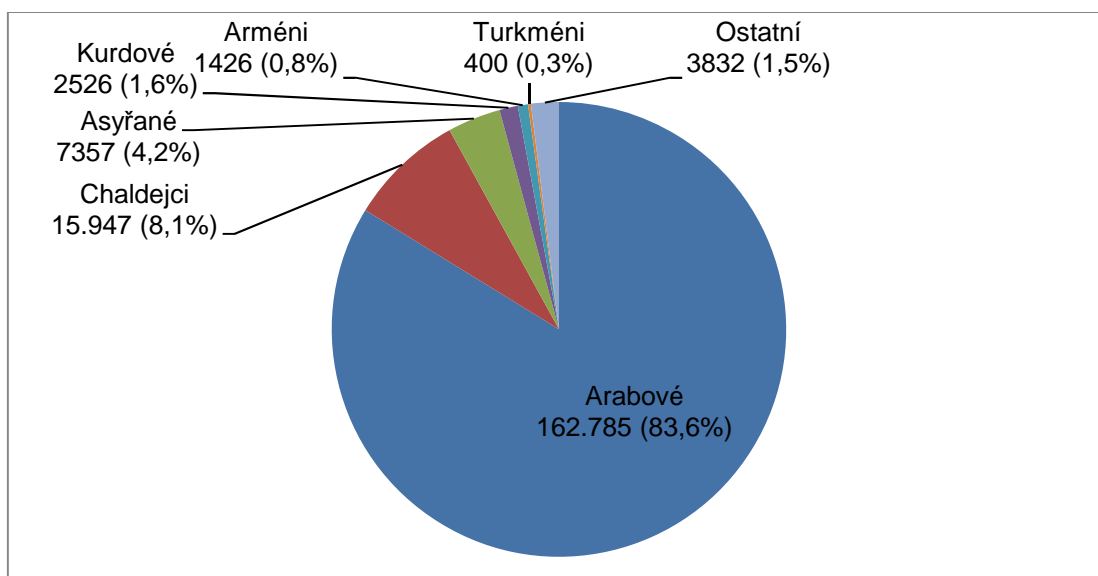
Zdroje: AL-KHALIDI, A., HOFFMANN, S., TANNER, V., 2007, s. 29; Amnesty International. *Millions in flight: the Iraqi refugee crisis* [online]. 2007, s. 7, 12 [cit. 12.9.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/041/2007>; UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 3, 5 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>; UNHCR. *UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet* [online]. 2005, s. 511 [cit. 17.8.2012]. Dostupné z: www.unhcr.org/4641bec80.html.

Příloha č. 2: Registrovaní iráčtí uprchlíci v Sýrii podle náboženské příslušnosti
(ke dni 2. května 2008)

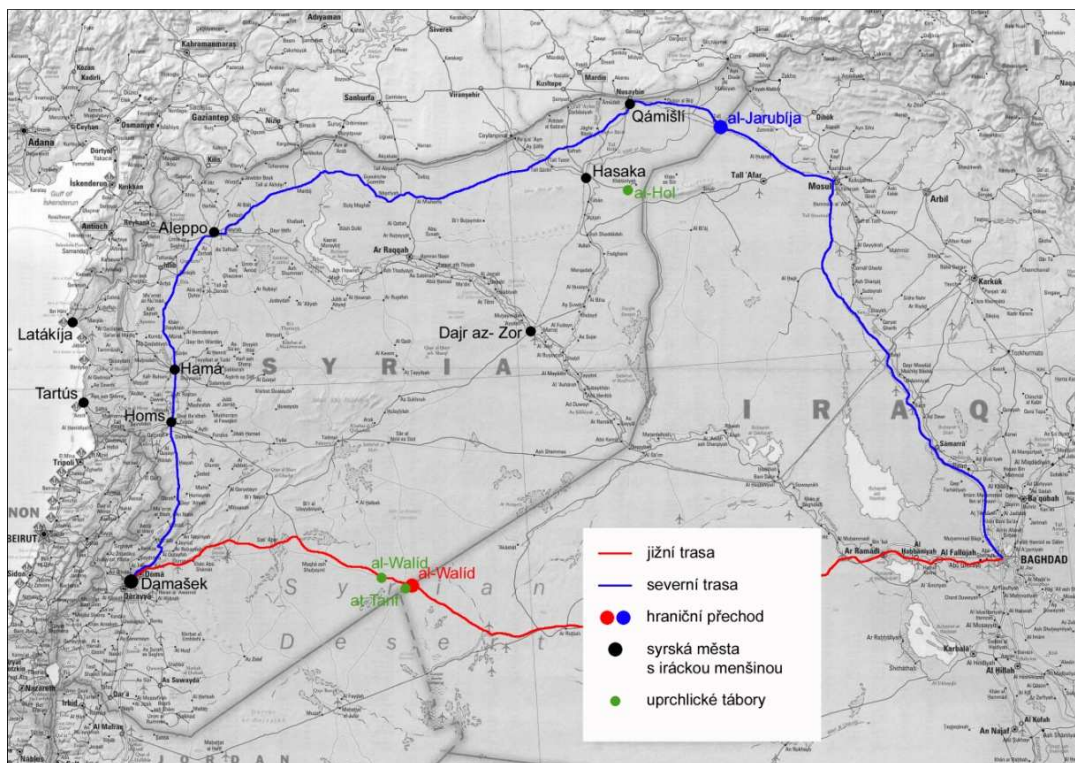
Zdroj: UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 3 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

Příloha č. 3: Registrovaní iráčtí uprchlíci v Sýrii podle etnické příslušnosti
(ke dni 2. května 2008)

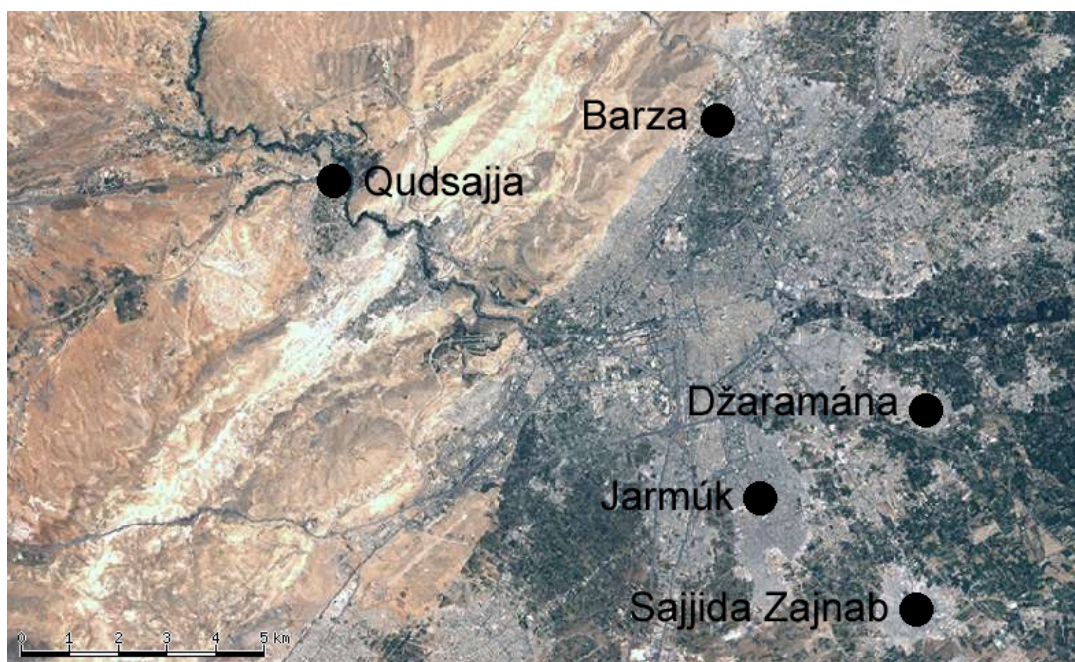
Zdroj: UNHCR. *Syria Update* [online]. 2008, s. 3 [cit. 16.7.2012]. Dostupné z: <http://www.un.org.sy/publications/UNHCR%20Syria%20Update%20May%202008.pdf>.

Příloha č. 4: Mapa Sýrie a Iráku

Zdroj: <http://maps.nationmaster.com/country/sy/1> (upraveno pro potřeby diplomové práce)

Příloha č. 5: Mapa Damašku

Zdroj: <http://www.mapy.cz> (upraveno pro potřeby diplomové práce)

Příloha č. 6: Míra nezaměstnanosti v Sýrii

Rok	Procento
2001	8,2 %
2002	11,7 %
2003	10,8 %
2004	12,3 %
2005	8,0 %
2006	8,3 %
2007	9,2 %
2008	10,9 %
2009	8,1 %
2010	8,4 %

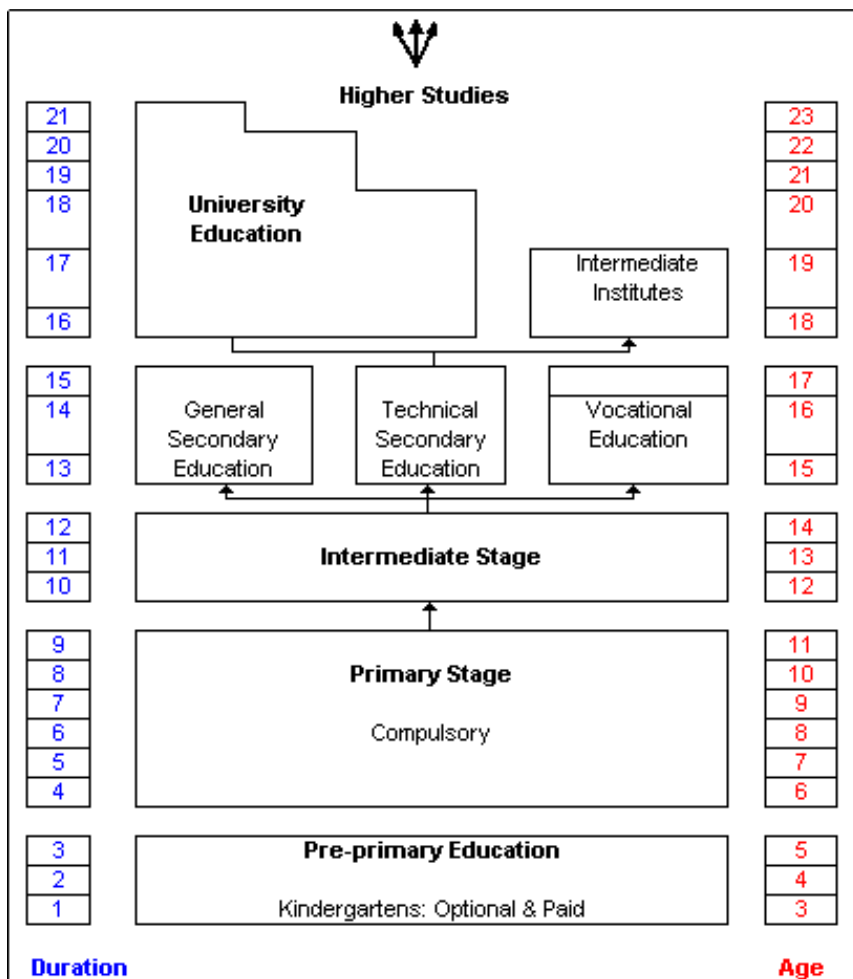
Zdroj: Index Mundi. *Syria Unemployment rate* [online]. 2011 [cit. 9.11.2012].
Dostupné z: http://www.indexmundi.com/syria/unemployment_rate.html.

Příloha č. 7: Míra dětské práce v Sýrii

Město	Procento	Počet
Suwajdá	1,2 %	400
Damašek	1,3 %	2102
Homs	1,9 %	2433
Tartús	2,4 %	934
Latákíja	2,9 %	1101
Aleppo	3,0 %	7364
Hasaka	4,6 %	1937
Dajr az-Zor	8,7 %	1834
Hamá	12,5 %	2246

Zdroj: Central Bureau of Statistics, Ministry of Health, State Planning Commission, UNICEF. *Multiple Indicator Cluster Survey* [online]. Central Bureau of Statistics, 2006, s. 111 [cit. 13.11.2012]. Dostupné z: http://www.cbssyr.org/Syria_CD_ROM/survey0/outputInformation/reports.html.

Příloha č. 8: Vzdělávací systém v Sýrii

Zdroj: International Bureau of Education. *World Data on Education: Syrian Arab Republic* [online]. 2011 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Syrian_Arab_Republic.pdf.

Příloha č. 9: Míra školní docházky mezi dětmi iráckých uprchlíků v Sýrii

Věková skupina	Chlapci	Dívky	Celkem
6-11	65 %	69 %	67 %
12-15	67 %	61 %	64 %
15 a více	40 %	35 %	37 %

Zdroj: WFP. *Assessment of the Situation of Iraqi Refugees in Syria* [online]. 2007, s. 35 [cit. 9.11.2012]. Dostupné z: <http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp119686.pdf>.

Příloha č. 10: Počet nově nakažených HIV v Sýrii

Rok	Počet
1987	7
1988	4
1989	16
1990	1
1991	16
1992	8
1993	23
1994	25
1995	22
1996	18
1997	13
1998	23
1999	25
2000	16
2001	24
2002	31
2003	39
2004	36
2005	47
2006	70
2007	54
2008	56
2009	70
2010	66
2011	69

Zdroj: UNAIDS. *Country progress report: Syrian Arab Republic* [online]. 2012 [cit. 30.11.2012]. Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/dataanalysis/knewyourresponse/countryprogressreports/2012Countries>.

Příloha č. 11: Počet případů vražd v Sýrii

Rok	Počet
1997	296
1998	336
1999	330
2000	357
2001	376
2002	368
2003	405
2004	426
2005	430
2006	446
2007	533
2008	529
2009	476
2010	463

Zdroj: UNODC. *International homicide, number and rate per 100.000 population* [online]. 2012 [cit. 12.2.2013]. Dostupné z: <http://data.un.org/Data.aspx?d=UNODC&f=tableCode%3A1>.